

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Första kammaren.

Nr 15.

Lördagen den 8 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Malmberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 177, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Lunds stad.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner: nr 176, angående upplåtelse av vissa områden å Kungl. Djurgården till Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag och till Stockholms stad; samt nr 178, angående godkännande av avtal mellan kronan och Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolag samt kronan och Stockholms stad rörande marköverlåtelser m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 12.

Föredrogos bankoutskottets memorial:

nr 22, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bankoutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställning angående ändrad ordning för prövningen av vissa ärenden om understöd åt efterlevande efter i statens tjänst anställda personer jämte en i ämnet väckt motion.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

nr 23, med överlämnande av redaktionskommitténs för utgivande av ett historiskt och statsvetenskapligt arbete om den svenska riksdagen berättelse över kommitténs verksamhet under år 1929.

Lades till handlingarna.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 14 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

Föredrogs ånyo sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 februari 1930 dagtecknad proposition, nr 82, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta, att för socker, hänförligt till tulltaxenummer 120 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fo-

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

gade tulltaxa, skulle under tiden från och med den 11 mars 1930 till och med den 28 februari 1931 eller den tidigare dag i februari 1931, Kungl. Maj:t bestämde, tullen utgå med 13 kronor för 100 kilogram samt att bestämmelse härom skulle såsom en anmärkning till nämnda tulltaxenummer intagas i tulltaxan.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft följande tio inom riksdagen väckta motioner, vilka här nedan angivas med återgivande av de utav vederbörande motionärer gjorda yrkanden.

Motioner väckta inom första kammaren:

av herrar *Elof Andersson* och *Leander* (I: 236), däri hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor att användas för sockerbetsodlingens säkerställande under år 1930 i huvudsaklig överensstämmelse med de i sockersakkunnigas utredning å sid. *11 och *12 angivna grunder;

av *desamma* (I: 237), däri hemställts, att riksdagen ville avslå det i propositionen nr 82 framställda förslaget om höjning av tullen å socker;

av herr *Löfvander* m. fl. (I: 238), däri hemställts, att riksdagen måtte vidtaga den ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, att ett minimipris av 2 kronor 50 öre per 100 kilogram sextonprocentiga sockerbetor av staten garanterades odlarna för hela den kontraktensligt odlade arealen, samt att riksdagen för detta ändamål måtte anvisa ett förslagsanslag å 4,100,000 kronor;

av herr *Pålsson* (I: 244), däri hemställts, att riksdagen ville bemyndiga Kungl. Maj:t att lämna sockerfabriksaktiebolagen tillstånd att tullfritt införa råsocker till sådan myckenhet, dock högst sammanlagt 60,000 ton, som erfordrades för att i enlighet med de i sockersakkunnigas betänkande å sid. *13 och *14 härför angivna grunder åstadkomma där avsedd förbättring i sockerbetspriset för 1930 års odling; samt

av herr *Björnsson* (I: 247), däri hemställts, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82 måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten för den svenska sockerindustrien att genom koncentration och omläggning av fabrikationsmetod nedbringa sina tillverkningskostnader samt angående den jämkning beträffande nu gällande tullsatser, som härför kunde vara erforderlig.

Motioner väckta inom andra kammaren:

av herr *Jeppsson* m. fl. (II: 393), lika lydande med motionen i första kammaren nr 236;

av *desamma* (II: 394), lika lydande med motionen i första kammaren nr 237;

av herr *Sköld* m. fl. (II: 395), däri hemställts, att riksdagen ville under riksstatens nionde huvudtitel anvisa till understödjande under år 1930 av viss sockerbetsodling i riket och att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motiveringen till motionen anförts ett extra förslagsanslag av 3,000,000 kronor;

av herr *Heiding* m. fl. (II: 396), lika lydande med motionen i första kammaren nr 238; samt

av herr *Herou* m. fl. (II: 402), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 82.

Av motionerna hade I: 237, I: 244, I: 247, II: 394 och II: 402 för behandling hänvisats till bevillningsutskottet; de övriga motionerna (I: 236, I: 238, II: 393, II: 395, II: 396) hade hänvisats till jordbruksutskottet.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hade ifrågavarande proposition och förenämnda motioner hänskjutits till behandling i sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

I) att riksdagen måtte — med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 82 och med anledning av motionerna I: 236, I: 238, II: 393, II: 395 och II: 396 — för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,800,000 kronor att användas för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet föreslagna grunder, av visst tillägg till priset för 1930 års sockerbetsodling;

II) att motionerna I: 237, II: 394 och II: 402 måtte anses besvarade genom vad utskottet hemställt under I;

III) att motionen I: 244 måtte, i den mån den ej kunde anses besvarad genom utskottets hemställan under I, icke föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

IV) att motionen I: 247 ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits av, utom andra,

1) herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Jönsson* i Slåtåker och *Gabrielsson*, friherre *Lagerfelt*, herr *Lithander* och herr *Pettersson* i Bjälbo, vilka på anförda skäl hemställt, att riksdagen ville, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 82 med den ändring dock, att den däri föreslagna höjningen av sockertullen skulle träda i kraft från och med dag i mars 1930, som Kungl. Maj:t bestämde;

2) herrar *Månsson* i Furuviik, *Åström* och *Eriksson* i Ljusdal, vilka hemställt, att riksdagen måtte

1) avslå såväl Kungl. Maj:ts proposition nr 82 som även de i motionerna I: 236, I: 238, II: 393, II: 395 och II: 396 väckta förslagen om uppförande av anslag å riksstaten för sockerbetsodlingens uppehållande samt

2) förklara, att motionerna I: 237, I: 244, I: 247, II: 394 och II: 402, i den mån de ej vore besvarade i punkten 1, icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Herr **Nilsson, Johan**, i Kristianstad: Herr talman! Det synnerligen betryckta läge, i vilket jordbruket överallt i världen och ej minst i vårt land för närvarande befinner sig, ger ju anledning till en hel del omsorger för att kunna hålla denna näring flytande. Dessa omsorger ha ju kommit till uttryck på många håll i världen, och vi få väl också hoppas, att statsmakterna här i vårt land icke skola kunna bortse ifrån, att extra ordinarie åtgärder äro nödvändiga under de förhållanden, som för närvarande råda. Detta års riksdag lärer sålunda utan tvivel få karaktären av en jordbruksriksdag, i det att de dominerande frågorna torde — åtminstone i viss utsträckning — få anses vara jordbruksfrågor.

Den speciella fråga, som nu är på dagordningen, gäller ju sockerbetsodlingen. Vi erinra oss då, att vi under föregående år ungefär vid denna tid hade detta spörsmål uppe, men resultatet blev ju då negativt. Nu har resultatet av förra riksdagens beslut för det gångna odlingsåret blivit en betydligt inskränkt odling och i viss mån nedlagda fabriker, varjämte de råsockerfabriker, som varit i gång, ha fått nöja sig med betydligt avkortade kampanjer.

Det är ju alldeles självklart, att dessa förhållanden givit betydligt mindre möjligheter till arbetsutkomster på en mängd områden. Att odlingen ändock

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

fått någorlunda stor omfattning och någorlunda gott resultat, torde ju bero därpå, att de flerårskontrakt, som finnas emellan sockerbetsodlarna och sockerfabrikerna, inte kunna i sin helhet slopas utan måste på grund av sin karaktär i viss utsträckning upprätthållas. Då kan det ju också hända, att odlingen trots det låga priset i någon mån överstigit den tvångsodling, som kontrakten innebära; men det är inte så lätt för jordbrukarna att i en hast lägga om sin växtföljd. För övrigt äro ju förhållandena ekonomiskt sett på andra odlingsområden inte stort bättre. Naturligtvis hade betodlarna hoppats, att prisläget under året skulle kunna undergå förändringar till det bättre och sålunda priserna bli något fördelaktigare än de i verkligheten blevo. Därtill kommer ju, att årets väderlek var gynnsam. Om ett ordentligt prisläge hade kunnat upprätthållas i lämplig omfattning, hade ju resultatet varit någorlunda tillfredsställande.

Det allmänna läget för jordbruket här i vårt land försämras dag från dag. Man får rapporter från den ena dagen till den andra om ideliga försämringar. I den allmänna diskussion, som vi haft redan under remissdebatten, har det ju hänvisats till, att jordbruket skulle övergå till animal produktion. När vi antogo den nya tyska handelstraktaten, fingo vi emellertid en bestämd känsla av, vilka svårigheter det skulle möta, om vi inriktade oss på en ensidig animalisk produktion och försökte få avsättning för denna i andra länder. Den enda produktion, som för närvarande lönar sig och som står på en någorlunda rimlig nivå, är ju fläskproduktionen, men det är ju inte en alltför stor procent jordbrukare, som äro rustade för och inriktade på att ägna sig åt denna produktion. Om de inrikta sig på denna produktion för framtiden, vet man ju inte, om priserna komma att hålla sig. Efter alla ekonomiska lagar torde ju följden av en alltför ensidigt inriktad animalisk produktion komma att bli den, att prisläget också blir försämrat. Jag tillåter mig att i detta sammanhang säga, att enbart under den sista veckan hava smörpriserna ytterligare fallit med 9 à 10 öre, och smöret befinner sig nu på den låga prisnivån av 2 kronor 40 öre per kg. Detta innebär ett mjölkpris i de vanliga andelsmejerierna av cirka 9 öre. Så mycket jordbrukare torde denna kammarens ledamöter vara, att de förstå, att det är ett synnerligen prekärt och bekymmersamt läge.

Vi äro väl dock överens om, att jordbruket för vårt land har sitt stora existensberättigande och att det inte går an att lämna de ekonomiska förhållandena vind för våg. De säkerhetsförhållanden för riket, som bestå däri, att vi inom landet hava en produktion, som i huvudsak täcker konsumtionsbehovet, torde väl var och en kunna vara med om. Vi torde ju alla erinra oss den stora vikt och betydelse, som detta medfört och möjligen kan komma att få i en framtid. Enligt min uppfattning torde det ju vara riktigast, klokast och säkrast, att man försöker lägga jordbruksproduktionen på det sättet, att man i första hand tillgodoser den inhemska konsumtionen, och om vi vilja se frågan ur social synpunkt, torde väl ingen vilja förneka, att ej minst för ett land som vårt det har sin utomordentligt stora betydelse, att vi ha en jordbrukarbefolkning, som kan existera under något så när drägliga förhållanden.

Om man nu måste ha sina omsorger om alla slag av odlingar, torde väl ingen förneka, att sockerbetsodlingen är en av dem, som är kanske mest lönande. Genom sockerbetsodlingen utvinna man ju de största skördarna ur jorden, och den ger det mesta arbetet och torde för övrigt för andra näringar vara en betydande tillgång i omsättningen på olika områden. Inte minst har den ju en utomordentligt stor betydelse för en hel del järnvägar, av vilka många äro byggda, kanske enbart just för sockerbetsodlingens främjande.

Om man känner till frågans läge i riksdagen, har man ju den uppfattningen, att riksdagens majoritet åtminstone är för ett stödande av betodlingen, åtminstone i viss utsträckning. Men när man kommer till sättet för detta stödande

brister enigheten. Det var ju därpå frågan föll föregående år. Man frågar sig, huruvida detta också skall bli anledningen till ett negativt resultat vid denna riksdag.

Att den linje, som utskottsmajoriteten gått in för, är ägnad att ingiva synnerligen stora betänkligheter, behöver man icke vara tveksam om. En anledning att gå denna väg skulle ju vara den, att man anser, att endast tillfällig hjälp är erforderlig och att man sålunda skulle på det sättet kunna hålla odlingen uppe en kortare tidsperiod. Men även det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt om tullförhöjning, innebär ju ingenting bindande för framtiden. Om det skulle bli riksdagens beslut, måste ju riksdagen taga ställning till dessa spörsmål även vid en kommande riksdag, i fall så befinnes vara nödvändigt. Och det skälet, att konsumenterna skulle belastas med ett stegrat sockerpris, kan väl inte anses vara bärande. Anledningen till det prekära läget är ju, såsom vi alla veta, de abnormt låga sockerpris, som råda på grund av realisation av tillblivna överflödiga lager på världsmarknaden. Man kan tvärtom säga, att på grund av det läge, som för närvarande råder, åtnjuta konsumenterna en direkt subvention.

Det kan ju kanske vara onödigt att erinra om anledningarna till, att vi för närvarande hava denna överproduktion, men vi hava själva delvis skulden härtill. Anledningen är ju att söka ända från kristidens dagar, då hela Europa och inte minst vårt land i stor utsträckning måste inrikta sig på spannmålsproduktion, som ansågs vara mest nödvändig. I detta läge ökades ju produktionen av socker i de tropiska länderna, som sedan behållit denna ökade produktion och nu försöka få avsättning för sitt överskott, vilket naturligtvis försvåras, sedan Europa återgått till en normal sockerbetsodling.

Jag tillåter mig uttala den förhoppningen, att det resultat, vartill riksdagen i år kommer, icke måtte bli negativt. Jordbrukets läge är sådant, att någonting måste absolut göras, om icke det är statsmakternas mening, att jordbruket inom landet skall läggas om, så att man skall övergå från ett relativt intensivt till ett extensivt jordbruk. Det kan ju hända, att jordbrukarna så småningom bliva tvingade till att följa en sådan anvisning, men de böra i alla fall ha samma rätt som andra näringsidkare att få tid på sig att göra denna omläggning. Det har ju under dessa efterkrigsår vidtagits en mängd välfärdsåtgärder i olika former för andra näringar och för de arbetare, som haft sin förtjänst av dessa näringar. Man har på allt sätt försökt mildra dessa omstörtningar på det ekonomiska området, och jordbruket kan sannerligen ha rättighet att hava någon fordran på statsmakterna härutinnan, så att inte de omläggningar, som kunna vara nödvändiga, måtte ske för hastigt. För min del skulle jag finna, att det vore synnerligen olyckligt, om utvecklingen skulle gå i den riktningen, att vårt jordbruk komme att befinna sig i det nödläget, att det så småningom måste förminskas och gå tillbaka. Jag tror, att det på lång sikt räknat skulle för vårt land bliva en olycklig utveckling.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till det förslag, som innefattas i Kungl. Maj:ts proposition och i den av mig m. fl. avgivna, vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr **Åström**: Herr talman! Den nu föreliggande frågan var vid fjolårets riksdag föremål för en så grundlig genomdebattering, att det knappast torde vara möjligt att utvinna några nya synpunkter på densamma. När jag trots detta dristat mig begära ordet, beror detta på, att jag jämte två andra ledamöter inom utskottet undertecknat en reservation, vari yrkas avslag å såväl Kungl. Maj:s proposition som utskottets hemställan. Till detta yrkande finns icke fogad någon motivering, och detta är anledningen till, att jag skall

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppställande.
(Forts.)

be att få helt kort anföra några av de synpunkter, som för mig varit avgörande, då det gäller att intaga slutlig ståndpunkt till frågan.

Om det gäller att välja mellan tull- och subventionslinjerna, vill jag från början erkänna, att jag absolut föredrar den sistnämnda. Den har otvivelaktigt en del fördelar. Den höjer sålunda inte priset för konsumenterna. Även om utskottets ärade ordförande alldeles nyss åberopade, att denna prisförhöjning icke skulle kunna spela någon roll för konsumenternas vidkommande, spelar den kanske en ganska stor roll för sockerhanteringen i dess helhet. Det har under det senaste året varit krisförhållanden på den internationella sockermarknaden. Detta har uppmärksamrats även av en sådan institution som Nationernas förbunds ekonomiska kommitté. Den har företagit vissa utredningar om, vilka åtgärder som i detta fall borde vidtagas. Man har gjort undersökningar om möjligheterna för inskränkning av produktionen genom särskilda överenskomelser i form av den bekanta Brysselkonventionen. Men man har därvid kommit till den uppfattningen, att utsikterna att på den vägen komma till något resultat varit synnerligen små. Den enda framkomliga utvägen var enligt kommitténs uppfattning en avsevärt stegrad konsumtion. Man har också från kommitténs sida sökt animera de olika staterna att genom sänkning av acciser och särskilda skatter på sockerhanteringen få fram denna stegring av konsumtionen. Det visar sig ju också, att man på den vägen har uppnått åtskilliga resultat. I den kungl. propositionen förebådas en viss ljusning på sockermarknadens område, och denna beror, säger man, framför allt därpå, att man kan peka på en under de sista åren avsevärt stegrad konsumtion, samtidigt som produktionen stannat vid ungefär den förutvarande nivån. På det sättet har åstadkommit en avsevärd sänkning av inneliggande lager, så att de inte längre kunna utöva samma press på det allmänna marknadsläget, som förut varit fallet.

Erfarenheterna från vårt eget lands utveckling understryka riktigheten av kommitténs uppfattning på detta område. År 1913 företogs vi det första allvarliga försöket till en sänkning av vår sockerbeskattning. Denna sänkning har sedan successivt fortsatt, tills fjolårets riksdag borttog den sista resten av den direkta sockerskatten. Vår genomsnittskonsumtion av socker per invånare här i landet utgjorde år 1913 omkring 27 kg. Den utgjorde år 1928 omkring 40 kg., vilket sålunda innebär en ökning under dessa 15 år av omkring 40 procent. Det är ju självklart, att man inte kan tillskriva hela denna ökning eller ens den största delen därav endast borttagandet av dessa olika skattesatser, men att detta har medverkat till en stimulering av konsumtionen är otvivelaktigt.

Om man nu genom användandet av tullinjen åstadkommer en prisförhöjning på socker, kommer detta rent psykologiskt i bästa fall att verka stillastående på den nuvarande konsumtionsnivån eller i värsta fall att förminska konsumtionen. I båda fallen blir det till skada för hela sockerhanteringen.

Subventionslinjen har också utom detta den fördelen, att den lägger de ekonomiska bördorna på de mest bärkraftigas axlar och även ger garantier för, att de belopp, som här avses komma en hantering till godo i form av understöd, också verkligen göra detta. Tullinjen innebär inte någon sådan garanti. En av riksdagens mera framstående experter på handels- och affärslivets områden gjorde i fjolårets debatt gällande, att om tullinjen skulle bli genomförd, skulle detta komma att medföra, att minst en halv miljon av tullmedlen skulle komma att hamna i spekulanternas fickor i stället för att gå till sockerhanteringen. Utom detta har också subventionslinjen den stora fördelen, att man i statsbudgeten kan avläsa och konstatera, vad den i själva verket kostar, något som man sällan kommer sig för med, då det gäller en tull.

Om man på detta sätt är överens om, att subventionslinjen är att föredraga framför tullinjen, är detta i varje fall inte avgörande, då det gäller att taga

ställning till, om denna näringsgren överhuvud taget skall ha något ytterligare understöd. Det gäller då att få ett något så när klart svar på frågan: kan det anses, att en näringsgren, som redan nu från det allmännas sida åtnjuter så stort understöd, att det utgör ungefär tre fjärdedelar av hela det pris, sockerbolaget betalar för råvaran, inte redan har fått tillräckligt understöd av det allmänna? Det förefaller åtminstone mig, att det skulle vara svårt att göra gällande, att så ej skulle vara fallet. Man kan ju också framställa frågan: har betodlingen i vårt land så mycket sämre förutsättningar än i andra länder, att det behövs sådana särskilt kraftiga åtgärder från det allmännas sida? Fjollårets högerreservanter besvarade i motiveringen till sin reservation den frågan med ett bestämt nej. Med statistiska siffror visade man, att utvinningsprocenten av betor per hektar i vårt land var bland det högsta, som något land kunde uppvisa, och man drog den slutsatsen, att om överhuvud taget något av de europeiska länderna har förutsättningar för denna odling, är det just vårt land. Inte heller i detta avseende framkom således några starka skäl för en stegring av understöden.

Men, säger man från betodlarnas sida, betodlingen kan på grund av de nuvarande synnerligen onormala förhållandena inte bära sig. Den inte bara inte ger någon vinst, utan den ger t. o. m. för en del förluster. Ja, detta kan naturligtvis vara riktigt, framför allt för de större betodlarna, men är det inte någonting, som vilken näringsgren som helst får finna sig i vid vissa tillfällen och under särskilda omständigheter? Detta är inte något speciellt undantagsförhållande för denna näringsgren.

Man säger nu, att det är inte bara fråga om sockerindustrien, sockerbolaget och betodlarna, ty sockerbolaget kan möjligen klara sig mycket bra genom att koncentrera sig på raffinaderierna och genom införskaflande av råsocker få det nödvändiga råmaterialet, och betodlarna kunna lägga om sin odling till någonting annat. Det är således inte för betodlarnas skull och inte heller för industriens, som det här är en plikt för samhället att träda emellan, utan det gäller här — och detta underströks också av utskottets ärade ordförande — en alldeles speciellt social fråga, och för att särskilt poängtera detta hade jordbruksministern vid utarbetandet av fjollårets proposition haft förberedande beredning inte bara med finansministern utan också med socialministern. Vid utarbetandet av årets proposition har man avstått från medverkan från den senares sida. Man säger, att den arbetskraft, som sysselsättes i denna industri, bör man framför allt vara mån om. Vid åtskilliga tillfällen ha vi ju hört ungefär samma tal framföras, då det gällt andra industrier.

Vid den utredning, som företogs av socialstyrelsen för några år sedan om arbetstillgången, då det gällde den svenska betodlingen, konstaterade man först och främst, att det stora flertalet dylika arbetare, som hade anställning som säsongarbetare, hade arbete under ungefär 30 dagar på året. Det är således en ganska liten del av året, som man verkligen har arbetsanställning. Det skulle ha varit synnerligen intressant att i den kungl. propositionen ha fått en redogörelse för verkningarna av 1926 års så gott som fullständiga inställande av betodlingen. Denna utredning saknas, men vad vi framför allt kunna vara på det klara med, det är att följderna av ett avslagsbeslut i dag, då det gäller understöd till sockerhanteringen, kunna icke under några förhållanden bli mera svårartade än de blevo 1929 efter det då fattade beslutet. Man beräknar, att under 1929 minskades sockerbetsarealen med 30 procent, och man befinner sig nu nere i 70 procent av den ursprungligen tecknade arealen. En hel del av den arbetskraft, som under 1929 inte kunde erhålla anställning, har helt naturligt sökt och väl också i de flesta fall lyckats att på andra områden skaffa sig kompensation för de förlorade arbetstillfällena, som fjollårets beslut åstadkom. Kommerskollegium varnar också i sitt utlåtande för att nu ut-

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

sträcka sockerbetsodlingen utöver den areal, som brukades 1929, ty, säger kommerskollegium, därmed skulle man endast åstadkomma, att man droge tillbaka en del av dessa arbetskrafter till betodlingen ifrån de anställningar, som de nu lyckats förskaffa sig, för att kanske sedan om något eller några år, då man på allvar kommer underfund med, att denna utväg icke kan uppehålla en betodling i vårt land, återigen ställa dem utan arbetsanställning.

För några år sedan, då det på allvar var fråga om skydd för en annan hantering — det gällde då vår järnhantering — förde man också fram arbetarkåren och arbetslösheten som de stora skälen för, att man där skulle företaga någon skyddsåtgärd. Det gällde då en stor arbetarkår, som hade hela sin utkomst från denna industri, en arbetarkår, som generation efter generation vuxit fram vid de gamla järnbruken och som undan för undan utvecklats till en allt högre yrkesskicklighet, en yrkesskicklighet, som gjorde, att det var synnerligen önskvärt, att dessa arbetare kunde bevaras kvar i industriens tjänst. Nu efteråt torde de flesta medge, att vi gjorde rätt den gången, då vi ej gävo efter för de många bevekande skäl, som framfördes för dessa tullar, men det ländar också denna arbetarkår till stor heder, att den aldrig ett ögonblick krävde av sina representanter, att dessa skulle offra sina principer för att tillmötesgå en enskild kårs önskningsar.

Till sist skulle jag vilja framställa några små frågor till de högt ärade anhängarna av subventionslinjen. Äro herrarna på allvar beredda att taga alla de konsekvenser, som denna linje kan komma att medföra? Det föreligger vid denna riksdag dels förslag om höjd tull på socker, dels ett helt komplex av förslag om höjda spannmålstullar. Om man, då det gäller innehavarna av en procent av landets jord och därtill den bästa, svarar, att tullhöjning få ni inte, men ni skola få ett motsvarande belopp direkt från statskassan, kan man då rimligen svara innehavarna av den övriga delen av landets jord på något annat sätt, i all synnerhet som en stor del av dessa torde ha betydligt större svårigheter att dragas med, än vad fallet är med dem, som det här är fråga om?

Eller en annan fråga: Om det är riktigare att låta den föreslagna tullhöjningen av 3 öre gå ut i form av subvention för att därigenom låta de ekonomiskt bärkraftiga få bära denna börda, något som jag för min del inte alls vill bestrida, då är det väl ännu riktigare att låta hela understödet till sockerhanteringen utgå efter samma principer, således även den nuvarande tioöres-tullen. Jag hoppas livligt, att de av mina ärade partivänner, som äro anhängare av subventionslinjen, äro villiga att vara med om en sådan reform redan nästa riksdag, men jag är tyvärr rädd för, att dess bundsförvanter av i dag, särskilt bondeförbundarna, inte äro intresserade av en på detta sätt utsträckt tillämpning av denna så geniala princip.

Herr talman! En enda gång har jag under tiden, sedan jag kom till bevillningsutskottet, och jag tror det var under mitt första år därstädes, lurats med på en tullförhöjning. Jag skulle kunna skylla på ungdom och oerfarenhet på området, och den tullförhöjningen har jag sedan i många former fått äta upp av bland andra bevillningsutskottets ärade ordförande, allra senast för i dag fjorton dagar sedan, då det var fråga om lyxbeskattningen. Det finns ingenting, som jag varit med om att göra, som jag ångrar så mycket som mitt ståndpunktstagande den gången. Tullförhöjningen skulle då, som det så vackert hette, hjälpa en näring att uppehålla livet. Ja, efteråt ha vi varit i tillfälle att konstatera, att den hjälpte varken näringen eller dess arbetare. Jag vill inte vara med om ett liknande resultat på detta område, och därför, herr talman, ber jag att få yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan och bifall till den av herr Fabian Månsson m. fl. avgivna reservationen.

Häri instämde herr *Wahlmark* och herr *Svensson, Carl*.

Herr statsrådet **Johansson**: Herr talman! Då frågan om stöd åt den svenska betodlingen och vad därmed sammanhänger nu på nytt föreligger till avgörande, torde denna angelägenhet vara så länge och utförligt behandlad, att knappast något nytt kan vara att tillföra diskussionen. Jag kan därför fatta mig tämligen kort men känner likvisst inför frågans djupa allvar ett behov att ånyo stryka under de synpunkter, som jag för min del finner värda ett särskilt beaktande.

Det sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande är åtföljt av en socialdemokratisk reservation, i vilken utan motivering yrkas rent avslag ifråga om en stödaktion av det ena eller andra slaget. Jag vill icke här alls beröra de synpunkter, som enligt mitt förmenande skulle vara att beakta, för den händelse att sannolika skäl funnos för att antaga, att betodlingen i landet i längden hade att räkna med en övermäktig konkurrens. Nu kan jag icke finna något stöd för ett sådant antagande. I detta avseende framhålla de sakkunniga, »att även om det nuvarande läget ej kunde ge anledning till den spådomen, att svårigheterna komme att övervinnas under närmaste året, hade dock en ljusning inträtt i läget på världsmarknaden. Det vore uppenbart, att därmed även utsikterna för vår inhemska betodling och den därpå grundade sockerindustrin att bestå i konkurrensen förbättrats.»

I de bilagor, som åtfölja den kungl. propositionen, belysas utförligt de menliga följder, som en ytterligare inskränkt eller helt inställd betodling skulle medföra. Jag skall icke trötta kammarens ledamöter med att föredraga ur detta rikliga material. Jag skall endast tillåta mig några citat, som genom sin ursprunglighet äro ägnade att på ett förträffligt sätt understryka siffrornas många fakta.

Vi veta, att de direkta och indirekta inkomsterna genom betskötseln äro av stor betydelse för de vuxna söner och döttrar, vilka ofta äro kvar i hemmet för att sköta det lilla jordbruket mot ringa eller ingen kontant ersättning. Betskötseln lämnar också ofta den enda arbetsinkomsten åt sådana personer, vilka på grund av ålder eller nedsatt arbetsförmåga ej kunna utföra regelmässigt eller tyngre arbete. Men härtill kommer det stöd, betskötseln lämnar mängden av säsongarbetare, särskilt emedan arbetet i så hög grad kan utföras av hustru och barn. Sålunda skriver en arbetarhustru som svar å av de sakkunnigas expert utsänt frågeformulär: »Min man är tegelbruksarbetare, men det är mest säsongarbete, varför vi varit tvungna att ta betor till hjälp, så att vi kunnat reda oss själva och sluppit ligga kommunen till last.» Ett annat sådant uttalande, vilket återfinnes i propositionens bilagor, lyder: »Skall sockerbetsodlingen läggas ned och den enda brödbiten tagas från lantarbetaren, så återstår intet annat än att fara landsvägen och tigga.» Jag vill till detta endast lägga en erinran om, att antalet personer, som betodlingen här i landet, bedriven i normal omfattning, giver sysselsättning åt, utgör icke mindre än c:a 60,000.

Vad betorna betyda för de större eller mindre jordbruk, som kunna ägna sig åt odlingen, behöver väl här knappast ånyo understrykas. Trots de fördelar, som odlingen genom sin natur bereder brukaren genom möjligheterna till en god växtföljd och vad därmed sammanhänger, ha vi bevittnat, huru som betodlarna i allmänhet begagnat sig av sin kontraktsevenliga rättighet att inskränka odlingen intill 50 % av den ursprungligen kontrakterade. Det meddelas nu vidare, att betodlare, representerande över 6,000 hektars odling, söka att bli helt befriade från sina kontrakt, och det har redan förekommit fall, där betodlare mot utgivande av särskild ersättning överlätit sin odlingsplikt till annan. Jag har här i min hand talande vittnesbörd om den pessimism, som på goda grunder griper omkring sig bland odlarna. Så skriver en betodlare till mig — en man som jag personligen känner som en mycket

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

samvetsgrann och vederhäftig man — att han i fjol utom annat erhöll 50 kronor per tunnland för att övertaga en grannes kontrakterade betodling. Detta visade sig emellertid så förlustbringande, att han i år icke kan övertaga den erbjudna odlingen ens för 75 kronors ersättning per tunnland, då läget är sådant, att det skulle vara bra mycket förmånligare att låta jorden ligga i träda. Då man vet, att arrendet för jorden vida understiger, vad denne betodlare får betala för att bli fri från sitt kontrakt, förstår man, att det härskar pessimism bland jordbrukarna i dessa trakter. Mig synes det också, som om icke några delade meningar skulle kunna finnas om, att våra jordbrukare och bland dem icke minst betodlarna ha det svårt. Visserligen vet jag tyvärr alltför väl, att den ifrågasatta hjälpen åt jordbruket i dess betryck av vissa både enskilda personer och tidningsorgan förklarats vara obehövlig, men utan att nu fördjupa mig i denna sak ber jag att få nämna ett enda citat, hämtat ur den ledande artikeln i Socialdemokraten för några få månader sedan, undertecknad med redaktör Arthur Engbergs kända signatur, där det bl. a. heter: »Jordbrukarna ha det obestriddigt mycket bekymmersamt. Därom äro alla vettiga medborgare ense.» Mig synes det, som om sådana bestämda uttalanden ofrånkomligt måste leda till helt annat ställningstagande än det, som senare blivit det utmärkande på samma håll.

Betodlingens inskränkande har av allt att döma i sin mån redan utövat ett menligt inflytande på den inhemska redan så svårt betryckta spannmålsmarknaden. Även de sakkunniga framhålla, att en omläggning av växtodlingen i extensiv riktning med därav med all sannolikhet följande ökad animalisk produktion skulle, alldeles oavsett de betydande kapitalutlägg, som fordras därför, medföra att det svenska jordbruket för avsättning av sina produkter i allt större utsträckning komme att trängas på en alltid osäker och av allt flera säljare uppsökt exportmarknad. Under sådana förhållanden finner jag det självklart, att betodlingen bör givas det kraftigast möjliga stöd. Det gäller dock endast att nu besluta för ett år framåt, under vilken tid troligen nya erfarenheter bli gjorda. De sakkunniga, som Kungl. Maj:t tillsatt, äro alltjämt i verksamhet och ha till uppgift att oavbrutet följa händelserna och söka sig fram till ett fixerande av läget med beräkningar, ställda på längsta möjliga sikt. Denna stödaktion är alltså endast ett led i strävandet att på bästa sätt uppamma och vidmakthålla denna del av svenskt näringsliv. Och den inhemska betodling, som det här gäller att stödja, skjuter ingalunda över målet. Även i händelse av en inhemsk betodling i full utsträckning, såsom den gestaltat sig under de goda åren, blir en råsockerimport av c:a 70,000 ton erforderlig.

Vad beträffar de ekonomiska verkningarna av ytterligare inskränkning eller helt nedläggande av betodlingen, ha de sakkunniga i fråga om järnvägarna konstaterat, att ett flertal sådana därigenom skulle möta finansiella svårigheter. Den av de sakkunniga anlitate experten har uttalat, att i åtskilliga, kanske de flesta fallen, skulle resultatet bli kapitalförlust för staten som långivare samt för kommuner och andra som borgenstecknare. I en del fall torde det gå så långt, att, sedan alla kapitalförpliktelser avskrivits, icke ens driftkostnaderna kunna täckas, och churu järnvägens nedläggande i allmänhet icke skulle kunna ske utan stor skada för orten, vore det under sådana förhållanden givetvis synnerligen ovisst, om järnvägsrörelsen skulle kunna upp- rättshållas förmedelst direkt subvention i en eller annan form.

Betodlingens betydelse för vår handelsbalans kan av lättförklarliga orsaker endast angivas försöksvis och i stora drag. Så långt den av de sakkunniga för ändamålet anlitate experten kunnat siffermässigt beräkna den, skulle genom råsockerproduktionens upphörande handelsbalansen försämrats med ungefär 28 miljoner kronor. Han har kommit till det slutresultatet, att den för-

utsatta omläggningen av jordbruket efter betodlingens nedläggande skulle minska denna försämring i handelsbalansen med 13 miljoner eller till en nettoförsämring på 15 miljoner kronor.

Man har gentemot den kungl. propositionens förslag om en tullhöjning med 3 kronor per hundra kg., eller från nuvarande 10 till 13 kronor, påstått att detta skulle innebära ett sådant fördyrande av ett av våra viktigaste näringsmedel, att det skulle bereda konsumenterna verklig ekonomisk tunga. Jag kan icke dela en sådan uppfattning. Sockerkonsumtionen i landet, som före kriget stigit till något mer än 27 kg. per invånare, utgjorde 1928 närmare 40 kg., och jag har nyligen i en översikt över det svenska folkets hushållsuppgifter sett den beräkningen, att ett svenskt »medelhushåll» kunde antagas förbruka 100 kg. om året. Merutgiften för ett sådant hushåll skulle alltså enligt den kungl. propositionen bli 3 kronor per år, och vi ha då att taga i ytterligare betraktande, att det svenska priskurantpriset å standardmärket socker inklusive sockerskatten 1913 var icke mindre än 54.4 öre per kg., medan det i denna dag endast är 31 öre. Vi veta ju också alla, att prisindex och detta icke minst då det gäller livsmedel på senare tid, tecknar sig som en brant fallande kurva. Var finns — frestas man verkligen fråga — gränsen för kravet på ett billigt sockerpris? Vi ha nu nått ned till ett pris, som trots penningvärdets fall är det absolut lägsta åtminstone under de senaste tjugu åren och långt under förkrigsnivån. Jag kan också försäkra, att jag under samtal om dessa förhållanden med personer med mycket begränsade inkomster fått klart för mig, att denna fråga om hushållens sockerutgifter icke av gemene man tillmättes den betydelse, som annars ofta nog tillägges densamma.

Överallt i världen söker man också bereda den inhemska betodlingen och sockerindustrien skydd. Det är visserligen mestadels länder, som på ett hårdhäntare sätt än vårt eget fått lära sig förstå betydelsen av möjligheterna till självförsörjning i onda tider, men det synes mig, som om denna syn på tingen är fullt riktig och på ett vägande sätt stöder argumenten för skydd även åt svensk odling och industri. Tider kunna komma, då även vi bli i största behov av att kunna på ett drägligt sätt livnära oss själva, och en nedlagd betodling och sockerindustri kan icke stampas ur marken, när man behöver den.

De senast tillkallade sakkunniga i ämnet ha som bekant utformat trenne linjer för en stödaktion. De ha därmed icke uttalat sig för någon av dem särskilt, men de ha icke heller gjort något uttalande mot den ena eller andra. Man har nu klandrat regeringen och mig, för att vi liksom i den kungl. propositionen förra året följt tullinjen. Om man liksom jag, vilket jag nu sökt motivera, har den uppfattning, att tullinjen här är att föredraga, bör det väl få anses berättigat att även framföra denna sin mening. Det förefaller mig också, som om all erfarenhet pekar i samma riktning. Överallt, där man skyndat att bringa den inhemska odlingen hjälp, har det skett tullvägen. Sådana tullhöjningar ha genomförts i de allra flesta länder, och på samma gång äro dessa tullsatser ofta dubbelt, ja ända till 3- och 4-dubbelt högre än våra egna. Den vilja till fri handel, som så ofta kommer till orda i nationernas rådslag, tycks icke på annat håll än här hemma i Sverige ingiva betänkligheter mot att välja tullvägen. Självfallet är att dessa tullskyddsåtgärder runt omkring i världen automatiskt medföra, enligt det minsta motståndets lag, att våra svagt skyddade gränser bli särskilt utsatta för produktionsöverskottets anfall.

Jag finner det också rättvist att sockerkonsumenterna få bidra till att täcka de förluster, som genom de onormala förhållandena drabba producenterna. Vi veta alla, att en väsentlig orsak till det nuvarande låga socker-

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

priset är den dumpingpolitik, som tillämpas av Tjeckoslovakien, som är Europas största sockerexportör. Jag befann mig åtminstone vid fjolårets behandling av denna fråga även i sällskap med bondeförbundsreservanterna i det dåvarande sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet, herrar Tjällgren och Olsson i Golvasta, som i fråga om förslagen att genom statssubvention uppehålla betodlingen anförde, att en sådan åtgärd syntes dem icke vara ägnad att i någon som helst mån motverka osund utländsk konkurrens. »Så vitt vi ha oss bekant», yttrade de vidare, »har heller intet land, som funnit sig i nuvarande situation böra stödja sin sockerbetsodling, mött denna utländska konkurrens med annat än tullåtgärder, vilket förefaller egendomligt, i fall statssubventionen verkligen vore ett effektivt medel för uppnående av här åsyftade mål. Vi hysa även farhågor, att ett accepterande av subventionssystemet kunde få ekonomiskt svåröverskådliga konsekvenser för vårt land.» Det förefaller verkligen mig också som om de tungt vägande principiella betänkligheterna mot subventionslinjen alltjämt kvarstå orubbade. Högerreservanterna vid årets utskottsbehandling understryka också det betänkliga i att välja understödet i form av direkt statsanslag, då det måste medföra svåröverskådliga och icke tilltalande verkningar, därest detta system skulle i stället för tullskyddssystemet tillgripas som medel att i mån av behov stödja vårt näringsliv. När vi i detta sammanhang åter komma i beröring med frågan om den prisfördyring, som tullinjen vållar konsumenterna, vill jag också erinra om, att dessa redan blivit kraftigt gynnade, då de bevisligen erhålla sitt socker till ett pris, som icke motsvarar den normala framställningskostnaden. Och jag vill även påpeka, att den sockerkonsumtion per individ eller hushåll, som statistiken meddelar oss, även innefattar den säkert betydande och alltjämt stegrade förbrukningen av socker i form av njutningsmedel av olika slag, vilka icke kunna rubriceras som egentliga näringsmedel.

Av de motionärer, som i år framträtt i frågan, har herr Sköld m. fl. yrkat på en successiv avskrivning av den svenska betodlingen och därpå grundade industrier. Man har därigenom velat, att staten skulle ingripa för att mildra övergången fram till ett fullständigt nedläggande, och pekar på, att en fortsatt inskränkning i hastigt tempo måste komma att leda till ett utbrett nödläge. Den ärade motionärens tankegång är givetvis rakt motsatt min egen. Jag för min del önskar att stödja näringarna för beredandet av största möjliga utkomst för det största möjliga flertal och för att säkerställa produktionen av viktiga konsumtionsvaror inom landet, medan den av herr Sköld valda vägen måste leda till minskade arbetstillfällen och ett bestående svårt ekonomiskt betryck icke minst för den mängd arbetare, vilka grundat hela sin ekonomiska existens på tillvaron av en inhemsk sockerindustri och kommit hela samhällen att växa upp i skydd även av det stöd staten lämnar egnahemsrörelsen. Jag behöver icke ånyo erinra om vad betodlingens och sockerindustrins nedläggande skulle betyda för dessa och tiotusentals andra, antingen de räknat sina inkomster från sockernäringen som en permanent eller mera tillfällig inkomstkälla. Jag tvivlar nämligen på möjligheten av att på denna korta tidrymd av sex år, som motionären räknar med, kunna bereda någon avsevärd del av alla dessa inkomsttagare verklig ersättning.

Inför det mig anförtrodda uppdraget att särskilt vårda mig om jordbrukets angelägenheter, men även dessförinnan, har jag haft rikligt med tillfällen att med djupt beklagande konstatera de svårigheter, som möta här i landet, då det gäller att vinna statsmakternas stöd åt ett illa trängt jordbruk. Jag har på sistone haft tillfälle att taga del av en hel del rapporter, i vilka jag sett, hur jordbrukets angelägenheter vid motsvarande behandling i främmande länders parlament föranleda snabba och effektiva beslut utan

desså långa utredningar, som vi här plåga bli så betungade med. Därute i de andra länderna behövs det ofta endast ett kort konstaterande av faktum för genomförandet av det önskade beslutet, och jordbrukets angelägenheter behandlas och avgöras tydligen över de politiska dagsstriderna. Det gäller i den fråga, som vi nu behandla, ett utomordentligt viktigt lantmannaintresse, men dock icke endast detta utan även en social fråga av största betydelse och närmast berörande, som jag tidigare nämnt, icke mindre än c:a 60,000 människor.

I anslutning till vad jag sålunda uttalat vill jag vädja till kammaren att vid avgörandet ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Björnsson: Herr talman! Man kan uppenbarligen i år vara något mera tveksam att förorda en extraordinär statshjälp för betodlingens upprätthållande, än man var i fjol. Resultatet av frågans riksdagsbehandling i fjol blev ju negativt, men icke dess mindre ha vi haft en betodling, som omfattat cirka 70 procent av vad man brukar kalla normal odling. Man har ej heller från de områden, som äro direkt intresserade av betodlingen, hört talas om, att resultatet blev en katastrof av det slag, som då från olika håll utmålades såsom en nödvändig konsekvens av ett negativt beslut. Men ser man efter i det visserligen preliminära utredningsmaterial, som förelagts årets riksdag, finner man, att det i de trakter, där betodlingen hör hemma, har inträtt något, som för dessa orters befolkning helt säkert mycket nära liknar en katastrof. I byråchefen Nyströms statistiska utredning framlägges resultatet av en undersökning angående arbetstillfällena bl. a. på egendomarna kring fyra råsockerfabriker. Om jag bara fäster mig vid de säsongarbetare, som haft sysselsättning under höstarbetet med betornas upptagning, har antalet sådana på ifrågavarande gårdar minskats från 4,835 till 3,119 d. v. s. med ungefär en tredjedel. Konsekvensen har således blivit en arbetslöshet, som uppenbarligen är stor. Jag nämner detta endast som ett exempel. Men liknande gäller givetvis för allt vad betskötare heter. Man kan också konstatera, att arbetslöshet har inträtt även vid kampanjarbetet vid sockerfabrikerna. Naturligtvis ha följderna likaledes gjort sig kännbara för dem, som haft sysselsättning med transportarbete och dylikt.

Men det är en annan konsekvens, som är minst lika betänklig. De arbetare, som fortfarande ha fått sysselsättning, ha sett sin inkomst minskas högst väsentligt. Under det att en man på säsongarbete, alltså en lejd betskötare, 1928 förtjänade i medeltal 230 kronor, förtjänade han 1929 170 kronor. Det är en reduktion med ungefär 25 procent. Ser jag på vad en man och en kvinna gemensamt kunde förtjäna förut, var det c:a 400 kronor, medan det 1929 var 300 kronor. Det är 100 kronors minskning på ett år. Om vi jämföra detta med t. ex. ett riksdagsarvode, förefaller det ju vara en helt betydelselös bagattell, men i det fall, då säsongarbetet endast ger 400 kronor för mannens och hustruns arbete, är naturligtvis 100 kronors minskad inkomst en högst betydande inkomstminskning.

Nu kan man, som herr Åström säga, att riksdagsvänstern under krisen efter världskriget konsekvent sagt nej till statsunderstöd och att resultatet av denna politik varit gott. Man kan tvivelsutan på goda grunder säga, att denna konsekventa politik från vänsterns sida är en av de viktigaste orsakerna till, att vårt land tidigare än de flesta andra fått sitt ekonomiska liv ordnat och återställt. Men jag vill erinra om, att det har inträffat åtskilliga förändringar sedan dess. Vid fredskrisens inbrott stod ju hela Sveriges näringsliv, jordbruket lika väl som industrien, inför svårigheter, som för många medförde ruin. Överhuvud taget var landets hela ekonomiska motståndskraft bruten. Det var en katastrof, som gick ut över praktiskt taget alla samhällsklasser

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

med undantag möjligen för statens och kommunernas tjänare, städernas fastighetsägare och dylika. Vidare såg det statsfinansiellt ytterst hotfullt ut. Man stod inför en tid av sinande statsinkomster. Nu är läget på dessa båda punkter väsentligen förändrat. Vårt näringsliv som helhet betraktat ger en avkastning, som är så betydande, att den aldrig har varit större i historisk tid. Den är visserligen oerhört ojämnt fördelad, men folkhushållet som sådant har en mycket god avkastning. Vidare är vårt statsfinansiella läge otvivelaktigt mycket sunt. Därom vittnar, att vi år efter år ha kunnat sänka inkomst- och förmögenhetsskatten till ett belopp, som måste stämplas som mycket dragligt i jämförelse med de skatter man har på andra håll i världen.

Om nu vissa befolkningsgrupper ha att dragas med oerhört stora ekonomiska bekymmer, under det att andra icke veta, vad bekymmer vilja säga, förhåller det sig utan tvivel så, att bekymmer, där de finnas, kännas mycket tyngre, när de jämföras med deras levnadsvillkor, som inga bekymmer hava. Det är en obestridlig sanning, som en ledamot av andra kammaren har formulerat på det sättet, att fattigdomen kännas mindre hård, om den delas lika av alla.

När de ekonomiska förhållandena äro sådana, finner jag det vara samhällets skyldighet att, om det finnes någon möjlighet, bispringa dem av sina medlemmar, som hava särskilda ekonomiska svårigheter. Den omständigheten, att man icke kan hjälpa alla, får naturligtvis icke hindra en att lämna den hjälp man kan lämna. Jag kan mycket väl förstå herr Åström, då han erinrar om de svårigheter, som järnindustriens folk haft att utstå utan egentlig hjälp. Men det förhåller sig dock litet annorlunda med järnindustrien än med sockerindustrien. Järnindustrien utgör grunden för många andra grenar av vårt näringsliv. Det är således utomordentligt mycket svårare att där bringa hjälp, men jag kan försäkra herr Åström, att om det hade funnits någon möjlighet för mig, skulle jag med stor glädje ha röstat för sådana statsåtgärder, som hade bringat järnindustriens arbetare hjälp över nödläget. Det är efter min uppfattning den hårdhjärtade arbetslöshetspolitik, som förts i detta land, som herr Åström bör klandra, icke dem, som nu i ett annat läge vilja hjälpa arbetare, vilka sitta kanske lika illa nu som järnindustriens folk tidigare.

I detta samband vill jag söka besvara ett par av de frågor, som herr Åström framställde. En fråga var av ungefär detta innehåll: om man nu vill hjälpa sockernäringsens folk, är man då också beredd att taga konsekvenserna i fråga om jordbruksnäringens folk i allmänhet inför de svårigheter, som jordbruksnäringen påstått hava? På den frågan vill jag svara, att jag för min del icke är övertygad om, att jordbruksnäringens svårigheter i allmänhet äro så stora som svårigheterna för denna koncentrerade näring äro. Jag tror icke, att priset på spannmål är procentuellt tillnärmelsevis så stort som priset på socker. Vidare vill jag svara, att även om jag kommer att rösta emot alla förslag till tullförhöjningar, kan jag icke för det fall, att jordbruksnäringens svårigheter till beskaffenhet och omfattning bliva ordentligt konstaterade, motätta mig stödaktioner av det slag, som här föreslås för sockernäringsen.

För det andra gjorde herr Åström ungefär följande fråga: om man nu icke vill vara med om att giva ett som behövt ansett stöd åt sockernäringsen i form av 3 öres tullförhöjning, är man då beredd att nästa riksdag yrka på att taga bort även det nuvarande tullskyddet av 10 öre? Därpå vill jag svara med den hänvisning — vilken herr Åström i egenskap av ledamot i bevillningsutskottet ofta varit med om att underteckna — till den pågående tullutredningen. Då en näring en gång har anpassat sig efter en tull, skulle det ju vara ytterst obetänksamt, och jag är säker om att herr Åström icke själv skulle vilja rekommendera den åtgärden, att helt plötsligt av rent principiella skäl taga bort tullen. Man får där vara beredd på en avveckling under hänsynstagande till de svårigheter, som äro förknippade med varje avveckling.

När herr Åström sedan slutade sitt anförande med en liten syndabekännelse om, att han en gång i ungdomlig oerfarenhet hade röstat för höjd glastull och att denna visat sig misslyckad, kan jag till en början säga, att jag icke röstade för den höjda glastullen. Men det är inte för att på något sätt förhäva mig, som jag talar därom, utan jag vill endast erinra om, att det den gången var fråga om en tullförhöjning, som än i denna dag kvarstår. Denna gång är det fråga om ett tillfälligt statsunderstöd, och det är efter min mening härvidlag en principiellt så djupgående skillnad, att man icke kan draga några konsekvenser från det ena fallet till det andra.

Om vår sockernäring vore dömd att gå under och det icke finnes några som helst utsikter för den att ånyo komma i gång utan extra stöd, skulle man emellertid uppenbarligen lika fullt vara mycket tveksam om att giva ett sådant understöd, som utskottsmajoriteten här har förordat. Jag vågar naturligtvis icke profetera på detta område, men jag vill erinra om, att en av de experter, som de sockersakkunniga har anlitat, herr Sylwan, Malmö handelskammarens sekreterare, konstaterar, att sista skördeåret är det första sedan 1922—1923, som uppvisat ett direkt produktionsunderskott. Det innebär ju, att man nu börjar äta på det lager, som finnes, och det är väl troligen förefintligheten av detta stora världslager, som framför allt är orsaken till det för närvarande rådande låga sockerpriset. Man kan visserligen icke göra gällande, att världsmarknadens sockerpris för närvarande är ett dumpingpris i den meningen, att det skulle vara lägre än produktionskostnaden på alla ställen i världen. Det lär vara konstaterat, att Javas sockerindustri arbetar med god räntabilitet till nu rådande pris. Men därmed är icke sagt, att det blir Javas billiga produktionskostnader, som i en framtid komma att bestämma sockerpriset. På Java produceras för närvarande ungefär en tiondel av hela den kvantitet socker, som förbrukas. Om man nu tänker sig, att det icke finnes något lager och man följaktligen behöver ytterligare en nio gånger så stor produktion som den Java kan åstadkomma i närvarande stund för att täcka världsbehovet av socker, äro sannolikt icke ägarna av den holländsk-javanska sockerindustrien så dumma, att de sälja sitt socker till det lägsta pris, som de överhuvud taget kunna med vinst göra. Jag antar, att de följa all annan köpmanametod att taga så mycket betalt, som de kunna. Ja, det intygar herr Enhörning. Om man för att täcka världsbehovet av socker överhuvud taget behöver tillgripa betodling, kommer således naturligtvis det pris betsockret representerar att bliva bestämmande för världsmarknadspriset.

Det finnes dessutom ett annat glädjande symtom för dem, som vilja se optimistiskt på denna fråga. Det är, att världskonsumtionen, måhända till stor del på grund av det nu rådande låga sockerpriset, är stadd i ständigt och snabb stegring. De siffror, som finnas, torde giva vid handen, att stegringen är ungefär 4 procent per år. Då man nu vet, att ännu ungefär en tredjedel av det socker, som förbrukas i världen, fås av sockerbeter, huvudsakligen i Europa och till någon del i Förenta staterna, är det ingalunda osannolikt, att man om en tid kan få se ett helt annat pris på världsmarknaden än det nu rådande.

Men därmed är naturligtvis icke sagt, att Sveriges betsockerindustri har utsikter att konkurrera. Jag tror dock, att man kan säga, att om en betsockerindustri överhuvud är möjlig i Europa, bör den vara möjlig även i vissa delar av Sverige. Emellertid föreligga tvivelsutan så stora variationer i de naturliga förutsättningarna för betodlingen, att man måste göra klart för sig, om det kan vara skäl att överhuvud taget lämna något som helst understöd för bedrivande av betodling på åtskilliga av de trakter, där sådan nu förekommer. Herr Clemedtson och jag hade i fjol en liten diskurs om förutsättningarna för betodling i Blekinge. Han ville göra gällande, att de vore nästan lika goda som i Skåne. I den utredning, som de sockersakkunniga nu ha lämnat, finns

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

det några intressanta uppgifter om betskördens avkastning i rent socker, uttryckt i så och så många ton per hektar. Det beräknas, att man nere i Skytts och Oxie härad, som anses ha de gynnsammaste förutsättningarna, per hektar betmark får fram 5.7 ton socker eller 57 säckar om 100 kg. var, under det man i Blekinge får bara 43.5 säckar om 100 kg. Den procentuella skillnaden är alltså högst betydande. Det är uppenbart, att just hektarskördens storlek mer än mycket annat är avgörande för betsockrets framställningskostnader. I detta avseende kan jag erinra om några siffror, som herr Nannesson fått fram ur bokslut. Han har för ett antal egendomar, visserligen för år 1921—1922, beräknat ett medelpris per deciton betor, som han betecknat med 100, d. v. s. han antar, att det kostar i medeltal 100 enheter att framställa en deciton betor. På de tio bästa jordbruken kostade det emellertid då icke mer än 85 mot 122 på de tio sämsta. Det är således en skillnad av icke mindre än 37 procent i fråga om framställningspriset för en deciton betor. Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om det ligger mycken vikt på, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ser till, att den undersökning, som nu pågår, tager sikte på just denna omständighet. Detta har också i motiveringen för utskottsmajoritetens förslag understrukits.

Ja, herr talman, jag kan ännu icke finna, att läget för närvarande, så långt man kan bedöma det, är så hopplöst, att man bör skriva betodlingens dödsdom redan nu. Å andra sidan kan jag naturligtvis lika litet påstå motsatsen, men vilket som än må vara fallet, vare sig de svårigheter, som sockernäringsen nu har, innebära början till slutet eller äro av övergående beskaffenhet, förefaller det mig, som om man med hänsyn till vårt lands ekonomiska resurser i stort sett med gott samvete kan vara med om en tillfällig stödaktion, såframt man kan giva denna stödaktion en sådan form, att den icke prejudicerar. Herr Åströms exempel med den misslyckade glastullen, som vi ännu ha att dragas med, visar ju, hur seg en tullförhöjning är, då man vill få bort den, och det kunde anföras andra, ännu mycket mera drastiska exempel därpå.

Herr Åström har för övrigt redan gjort undan arbetet att kritisera tullinjen. Jag vill bara erinra om, att tullinjen skulle belasta sockerkonsumenterna med i runt tal 6 miljoner kronor. Till att börja med blir där en liten post spillvatten. På dessa 6 miljoner skola grosshandlarna ha en uppbördsprovision av 4 procent, vilket utgör icke mindre än 240,000 kronor. Jag antar, att Sveriges sockergrosshandlare icke ha något emot att dela ett sådant belopp som 240,000 kronor, men det är i alla fall icke stödaktionens syfte att hjälpa dem. Vidare har man beräknat, att ungefär en miljon av de sex, som tullen skulle kosta sockerkonsumenterna, skulle hamna i deras fickor, som bedriva spekulationsaffärer i prisväxlingarna på grund av en tillfällig prisförhöjning. Detta är nu ett par praktiska olägenheter, som vid sidan av den principiellt viktigare, nämligen svårigheten att få bort en tull, sedan man en gång infört den, äro av synnerligen stor betydelse.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet pekade på, att all erfarenhet från andra länder gav vid handen, att man borde välja tullinjen. Jag vet inte riktigt, vilka länder han syftade på. De tullförhöjningar, som helt nyligen företagits på olika håll i de högprotektionistiska europeiska staterna, ha vi inte sett någon verkan av. Verkan kan möjligen bliva densamma som verkan för vårt land har blivit av en efter min mening förvärd tull- och skattepolitik. Vår sockerindustri är efter min mening orimligt fördelad, för mycket spridd och till följd härav, — i varje fall huvudsakligen, — överkapitaliserad, vilket ju ingalunda är detsamma, som att det nu skulle finnas något nämnvärt vatten kvar i sockerbolagets kapital. Om man vill jämföra Sverige, icke med de högprotektionistiska länderna och framför allt icke med den erfarenhet, som måhända kan inhämtas om något tiotal år av deras nuvarande tullpolitik, utan

i stället med de frihandelsländer, som finnas, kan man taga Danmark och Holland. I Danmark har man ett tullskydd, som faktiskt är 4.3 öre per kg., även om det i de sakkunnigas utredning under litet försätlig form figurerar som 10 öre. I detta land har man en betodling av ungefär samma utsträckning som den vi ha i Sverige. Man har ett stort sockerbolag och ett eller två mindre företag i branschen. Det större sockerbolaget där är fullt jämförbart med vårt. Medan vårt stora sockerbolag har 135 miljoner i aktiekapital, har det danska 22 1/2 miljoner. Medan vårt stora sockerbolag har ett tjugotal råsockerfabriker eller saftstationer, har det danska bolaget sex eller sju, alltså tredjedelen. Men i Danmark har man icke med konst uppammat en sockerindustri på andra ställen än där en sådan industri har naturliga förutsättningar. Det har visserligen nu gjorts försök att i Danmark få fram ökat statskydd för sockernäringen, men icke minst jordbrukarna i landet ha bestämt motsatt sig en sådan åtgärd. Vi ha vidare ett land som Holland, där man rakt inte har någon tull och där man, såvitt jag kan döma av de handlingar jag haft till förfogande, har en mycket stabil sockerindustri trots frånvaron av tull. Under sådana förhållanden har jag blivit övertygad om, att i länder, där tullskyddet har varit lågt eller intet, har sockerindustrien visat sig äga en vida större motståndskraft än i högprotektionistiska länder. Om man nu tillhör ett land, som i tullavseende står så där litet mitt emellan de verkliga frihandelsländerna och de högprotektionistiska, lär man också kunna konstatera, att motståndskraften hos vår sockernäring ligger ungefär mitt emellan. Jag tycker, att det skulle vara i hög grad oklokt, om man nu försökte att minska denna motståndskraft genom att slå in på en annan väg än den vi i stort sett ha följt, och att man således överhuvud taget icke bör vara med om några tullförhöjningar, även om man icke kräver omedelbara tullsänkningar.

Herr talman! Det jag nu har anfört torde visa, att jag i slutvoteringen kommer att rösta för utskottsmajoritetens förslag, vilket jag förordar till bifall.

Herr Johansson, Johan Peter: Herr talman! Sedan nu herr Björnsson lämnat en så utförlig redogörelse för utskottsmajoritetens förslag, kan jag angiva min ställning i mycket korta ordalag, ty jag står ju på samma linje som han.

Jag har vid detta ärendes behandling i utskottet fäst mig vid den oklarhet, som ännu råder i denna fråga trots alla de många utredningar, som vi ha haft. Av den föreliggande utredningen framgår det icke, hurudan ställningen på världsmarknaden är för den närmaste framtiden, och man får heller ingen antydning, som gör det möjligt att bedöma, huruvida det finnes någon utsikt att genom att rationalisera industrien här hemma hos oss förbilliga sockertillverkningen. Vad man under alla omständigheter synes böra gå ut ifrån är, att sockernäringen aldrig kommer att kunna stå på egna ben i detta land och reda sig utan statshjälp. Förr eller senare måste ju då den frågan tränga sig fram, vilket som kan vara klokare för staten: att avveckla en näring, som icke bär sig, eller att hålla den vid liv genom understöd till vilket pris som helst.

Utskottets ärade ordförande och även jordbruksministern betonade, att sockernäringen har en ofantligt stor betydelse för landet i sin helhet. Den må ha den betydelse den har, men för att angiva några mått på de dimensioner sockerfrågan i verkligheten har, kan jag nämna, att icke fullt 1 procent av Sveriges åkerjord nu användes för betodling. Värdet av Sveriges hela skörd uppgår till omkring 1,200 miljoner kronor, varav betskörden omfattar 27 miljoner, eller 2 1/4 procent. Herr jordbruksministern nämnde också att sockerfrågan har stor betydelse för vår handelsbalans. Om jag har kommit över riktiga siff-

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

ror ingår sockret i hela vår ekonomiska omsättning med endast en halv procent. Man kan således icke säga, eller man gör sig i varje fall skyldig till en överdrift, om man säger, att Sveriges ekonomiska väl och ve hänger på sockerfrågan. Den är tvärtom i själva verket en tämligen liten fråga.

Jag har icke heller kunnat förstå, att det skulle vara ett förnuftigt sätt att använda den bästa hundradelen av Sveriges jord på sådant sätt, att man av folkhushållet måste kräva ut 18 miljoner kronor i tull och dessutom nära 4 miljoner kronor i understöd, bara för att det över huvud taget skall bära sig att bruka denna hundradel. Hur skall det då kunna bära sig att bruka de andra nittionio hundradelarna, som bestå av sämre jord, som sakna understöd och som få bidra till att skatta åt den bäst lottade hundradelen?

Det har här samt i den reservation, som avgivits till stöd för Kungl. Maj:ts förslag, starkt framhållits betydelsen av den sociala sidan av denna fråga. Det är ju också alldeles klart, att om några tiotusental arbetare bli arbetslösa, är detta ett samhällsont, som man får försöka avvärja. Men arbetslöshet förekommer inte bara i Skåne. Den förekommer överallt i vårt land, och den förekommer i stor utsträckning och i än mer elakartade former i Norrland exempelvis, där det ena sågverket efter det andra nedlägges och stora skaror av arbetare bli utan sysselsättning. De ha icke ens möjlighet, såsom fallet är med betarbetarna där nere, att falla tillbaka på ett eget hem, där de kunna ha någon sysselsättning. De stora striderna i norrlandsskogarna äro till väsentlig del en kamp om arbetstillfällena. Det är en strid om rätten att få arbete — där finns tre gånger så mycket folk än som behövs för skogs- och flottningsarbetet. Skall man nu släppa till nära fyra miljoner kronor för att lindra arbetslösheten och den nöd, som därav följer, bör man givetvis placera dem på den plats, där de bäst behövas, och det är knappast i Skåne.

Herr talman! Med de synpunkter jag har på denna fråga skulle jag måhända egentligen ha kommit fram till samma slutsats som herr Åström och yrka avslag. Men nu föreligger här icke något förslag att hjälpa arbetarna i Norrland, och jag är dessutom icke fullt övertygad om, att icke sockernäringen genom en lämplig rationalisering av driften och under möjligen inträdande bättre konjunkturen kan komma att stå på egna ben med en rimlig tull, avpassad i förhållande till övriga tullar. Jag har velat se tiden an och därför anslutit mig till utskottsmajoriteten. Vissa tecken tyda ju också på, att vi gå mot bättre konjunkturen, ty det är fastslaget, att produktionsökningen har avstannat, medan konsumtionsökningen alltjämt fortgår, och detta bör ha till följd en bättre balans mellan tillgång och efterfrågan, vilket i sin ordning bör ha till följd bättre och stabilare priser. Dessutom måste man ju säga, såsom herr jordbruksministern också mycket riktigt anmärkte, att betodlingens upprätthållande är ägnat att i någon mån lätta trycket över jordbruket.

Vidare vill jag också säga gent emot herr Åström, som här yrkade rent avslag, att de avtal, som nu binda betodlarna, ha tillkommit under medverkan av första statsmakten, och det kan väl ifrågasättas, huruvida staten har alldeles fria händer att i denna fråga handla som den vill utan att taga någon hänsyn till dessa avtal. Först då dessa avtal nästa år utgå, anser jag för min del, att staten kan upptaga denna fråga utan att känna sig bunden av vad som tidigare förekommit.

Beträffande slutligen sättet att finansiera det ifrågasatta understödet kan jag inte förstå, att det kan vara rättvist att ordna det så, att den, som har de flesta munnarna att mätta, skall betala den största och drygaste andelen av understödet. Rättvisare är det väl att ordna så, att den som har den största ekonomiska bärkraften också får kännas vid det största bidraget. Socker-tullen här i landet är för övrigt redan nu mycket hög, mer än dubbelt så hög som i Danmark. Det finns, såvitt jag vet, ingen enda näring i detta land.

som åtnjuter så högt tullskydd som sockernäringsen. Sockret kostar nu i Hamburg 20 öre per kilogram och i svensk hamn 21 öre. Läger man en tull av tretton öre på denna vara kommer man upp till ett tullskydd, som ligger mellan 60 och 70 procent av varans värde. Jag anser också, att den direkta understödslinjen har företräde framför tullinjen, emedan den alldeles avkopplar de spekulationsmoment, som alltid följa med ändringar i tullsats, och dessutom garanterar den ju betodlarna under alla omständigheter ett visst bestämt pris.

På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr **Kristensson**: Herr talman! Då jag deltagit i utskottets arbete och där yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition och de motioner, vari subventionering av sockerindustrien i en eller annan form påkallats, men var förhindrad att deltaga, då det definitiva beslutet fattades, vill jag med några korta ord redogöra för de skäl, som dikterat mitt ståndpunktstagande i år. Jag kan verkligen fatta mig kort, ty efter den synnerligen uttömmande debatt, som ägde rum förra året, och då enligt mitt förmenande situationen i år i stort sett är ensartad med föregående års, är det egentligen synnerligen litet nytt, som man här kan komma med. Om det föreligger någon skillnad, så består den, efter mitt sätt att se på frågan, endast däri, att skälen för avslag såväl på Kungl. Maj:ts proposition som på utskottets förslag nu förefalla vara än starkare. Kungl. Maj:t har begagnat den mellanliggande tiden för att införskaffa ytterligare upplysningar och informationer rörande sockerfrågans läge, och jag kan icke neka till, att åtskilliga av de nya fakta, som lämnats i årets proposition, äro synnerligen värdefulla, då det gäller ett ståndpunktstagande till de föreliggande förslagen.

I detta hänseende intar den av doktor Arrhenius verkställda utredningen säkerligen första rummet. Jag förmodar, att kammarens ledamöter ingående studerat detta aktstycke. Det synes vara otvetydigt, att de, som tvivlade på det svenska sockrets möjlighet att uthärda i konkurrensen med rörsockret, fått sina tvivel ytterligare stärkta genom den rad av upplysningar, som lämnats angående rörsockrets segertåg över världen alltsedan förkrigstiden. Jag vill blott erinra därom, att oaktat man kommit upp till samma storlek av produktionen av betsocker nu som före krigets utbrott, tillfredsställer i alla fall rörsockerproduktionen tre fjärdedelar av hela världens konsumtion. Redan detta faktum är belysande för frågans läge. Men vi få vidare i denna utredning veta, att man på Java faktiskt kan producera socker med vinst även till dagens priser. Vi få följa resultaten av den rationaliseringsprocess, som där pågått och alltjämt pågår, vi få taga del av de storartade resultat, man på rent vetenskaplig väg har nått, då man kommit till 30 procents ökning av produktionen bara genom utexperimenterandet av en ny sockerplanta. Och man arbetar allt fortfarande vidare på detta område. Jag skall icke trötta med några vidlyftigare uppräknningar, jag bara erinrar därom, att man med framgång arbetar på att få dubbel skörd på samma tid på vilken man förut fick en skörd. Man har talen 18—12—9; under det man förut fick en skörd på 18 månader, har man pressat ned denna tid till 12, och man arbetar för att komma ned till 9. Då har man två skördar i stället för en på samma tid! Vilken betydelse detta har både för prisnivån och produktionen, förstår var och en.

Vi få vidare veta, att man med stor sannolikhet kan räkna med, att det andra stora producentlandet, Kuba, snart kommer att följa Javas exempel.

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
ödlingsens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Om de politiska förhållandena där bli ordnade är det antagligt, att amerikanskt kapital insättes och genomför samma rationaliseringsprocess och man där får samma möjligheter att sedan slunga socker ut på världsmarknaden till de billiga priser, som Java nu kan göra. Och förhållandet är detsamma även på andra platser i världen, där rössockret har stora möjligheter att tränga fram.

Man känner, då man läser detta, dystra aningar beträffande den svenska sockerbetans möjlighet att uthärda i denna konkurrens. Och kan den det icke — ja, då stå vi inför tvenne alternativ: antingen att den tillfälliga hjälpen, vare sig den nu lämnas efter Kungl. Maj:ts eller utskottets linje, ingalunda blir tillfällig, utan måste bli permanent, eller också att sockerproduktionen i vårt land måste upphöra. Men ett upprätthållande av produktionen inom landet på sådana villkor, som här äro föreslagna, kan jag för min del icke finna vara förenligt med sunda ekonomiska principer, och i den mån en sådan ekonomisk politik vinner allmän utbredning, betyder den, att landet i sin helhet kommer att bli allt fattigare. Ty vi kunna icke utan bakslag belasta de näringar, som förmå hävda sig i den internationella konkurrensen, med uppehållande av de näringar, som icke ekonomiskt bära sig.

Det är ur denna synpunkt, herr talman, som jag finner det ytterligt beaktligt att biträda utskottets förslag, och att jag icke ett ögonblick vill reflektera på Kungl. Maj:ts tullförslag, därom torde jag tillräckligt ha uttalat mig till kammarens protokoll föregående år.

Rent allmänt-ekonomiskt sett är det naturligtvis en stor fördel för landet, om våra importartiklar sjunka i pris, medan våra exportartiklar om möjligt bibehålla sin prisnivå eller kanske rentav öka densamma — så var ju för övrigt fallet under större delen av föregående år. Sockeret är en stor närings- och samtidigt en relativt oskyldig njutningsartikel. Om man nu genom vetenskapsens och teknikens framsteg kan producera denna vara till billigare pris, har ju därigenom mänskligheten i sin helhet erhållit en motsvarande förmån. Frågan blir då, om man genom konstlade åtgärder skall hindra det svenska folket från möjligheten att komma i åtnjutande av denna förmån. Oupphörligt inträffar det under utvecklingens gång, att än den ena varan och än den andra genom förbättrade produktionsmetoder framställes till billigare priser. De länder, som vägra sina bebyggare att få del av utvecklingens framsteg i berörda hänseende, binda ris åt sin egen rygg.

I detta större sammanhang måste vår inhemska sockerkris ses, och vi få inte glömma, att staten redan lämnar ett högt årligt understöd åt sockerbetodlingen. Utan att från något håll, såvitt jag vet, ha blivit emotsagd anförde jag föregående år, att det nuvarande tullskyddet bekostar allt ackordsarbete på betfälten, allt annat arbete för jordens bearbetning, körslor m. m., och ändå blir det mer än miljonen över för själva sockerindustrien och de arbetslöner, som denna kräver. Mot denna bakgrund måste det argument skådas, som vill göra denna fråga till en ren arbetslöshetsfråga. Då staten redan lämnar så stort understöd, som nyss nämnts, och vartill vi väl knappast ha många motstycken, huru skall det då kunna ekonomiskt försvaras, att statsmakterna för att skydda denna näring taga ännu ett steg? Och kan man ändå icke med ett visst fog av berättigande göra den frågan, hur det är möjligt, att man i Danmark producerar socker, då man där har ett betydligt lägre tullskydd än här i landet.

Herr talman! Då vi fortfarande icke veta, huruvida den svenska sockerodlingen och sockerindustrien skall kunna rationaliseras i tillräcklig grad, sett ur rent statsekonomiska synpunkter, och ett bifall till utskottets förslag näppeligen kan undgå att fördröja den nödiga utvecklingen i sådant hänseende, synes det, som om det vore bäst för alla parter, om riksdagen icke

heller i år ginge in för en så föga genomtänkt stödaktion som den nu föreslagna subventioneringen. Blir det så, att den inhemska näringen måste avvecklas, då, herr talman, torde denna kammare säkerligen få mer än ett tillfälle att taga under övervägande, vad som bör och kan göras för de samhällen, som blivit mest nödlidande. Men detta blir en annan och senare fråga. De positiva förslag, som i dag föreligga, äro icke utarbetade ifrån denna utgångspunkt, och jag tror icke, att de i längden äro ägnade att på bästa sättet hjälpa det folk, som lever och livnär sig i betodlingsdistrikten.

Då jag, i olikhet med den föregående ärade talaren, icke kan inse annat, än att riksdagen har fullkomligt fria händer vid beslutets fattande, ber jag med dessa korta ord få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Månsson i Furuviik m. fl.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Vårt lands ekonomiska liv har under de senaste årtiondena i stort sett gått stadigt framåt. Även jordbruket, landets modernäring, har under statens hägn och skydd utvecklats och intensifierats. Visserligen har det därunder, såsom nu, för jordbruket varit ekonomiska nedgångsperioder, men trots allt har det i olika avseenden förbättrats. Staten har därvid frikostigt bidragit med stora summor för egnahemsrörelse och kolonisation, vilket sett från rent ekonomisk synpunkt icke alltid skulle kunnat förordas, liksom även genom skolor, hushållningssällskap m. m. främjat yrkesutbildning, ekonomisk samverkan och fackkunskap för att göra jordbrukarna skickade att bestå i den ekonomiska kampen. Och jag är förvisad om, att även jordbrukarna, vad som än säges i motsatt riktning, gjort sitt bästa för att hålla näringen uppe, även om det kanske icke alltid lyckats, så som skulle varit önskvärt när det gällt det gemensamma arbetet, d. v. s. kooperationen. Under denna period, som jag nu omnämnt, har även vår nuvarande sockerproduktion, sockerbetsodlingen och sockerfabrikerna uppbyggts, vilket skett med stöd av tullskydd m. m. Härunder har likväl sockret så småningom kunnat förbilligas och sockerbetsodlingen så ökas, att den i det närmaste kunnat tillgodose behovet. Jag vill hoppas, att denna utveckling ännu icke avstannat och att vi icke nått kulmen i detta avseende. För några årtionden sedan betalade sockerbruken för ett hundra kg. sockerbeter endast $4\frac{1}{2}$ gånger priset för ett kg. socker, medan det nuvarande betpriset är $6\frac{1}{2}$ gånger sockerpriset, och den tid torde icke vara så avlägsen, då de kunna betala åtskilligt mera. För min del tror jag, att vår sockerproduktion icke ännu är dömd till undergång. Den, som tagit del av den kungl. propositionen och av de bilagor, som åtfölja densamma, som jag för min del anser mycket värdefulla, skall rörande utredningen om sockeraktiebolagen finna, att deras driftkostnader och ekonomiska ställning är sådan, att de i framtiden torde kunna betala något högre pris för betorna än vad som nu göres.

Jag nämnde, att priset på socker sjunkit avsevärt, och detta har skett under en tid, då det ej varit någon nämnvärd tillbakagång i det allmänna prisläget, i förhållande till vad sockret sjunkit. Sockret kostade förra året, läste jag i en tidning 56—58 öre i minuthandeln i Stockholm, medan det i dag endast kostar 45—46 öre, alltså lägre pris än före kriget.

Man kan nu fråga sig: vad har inträffat, som bör föranleda till, att vi skola nedlägga sockerbetsodlingen och sockerfabrikationen? Jag har med intresse tagit del av det, som skrivits och sagts i detta hänseende, och även av det, som sagts här i dag, men jag har icke blivit övertygad om, och ej heller har det bevisats, att sådana förhållanden nu inträffat, som motivera ett nedläggande av sockerbetsodlingen. Det som inträffat är, i stort sett, att mycket mäktiga kapitalistiska intressen tagit hand om rörsockerodlingen på Kuba och Java jämte åtskilliga andra transoceaniska länder, och dessa, som hava tillgång till billig

Ang.
älgårder för
sockerbets-
odlingens
uppställande.
(Fortn.)

Ang.
 utgårdar för
 sockerbets-
 odlingens
 uppehållande.

(Forts.)

arbetskraft, hava ökat produktionen och trycka nu vår marknad, varjämte vi äro utsatta för s. k. dumping från Tjeckoslovakien.

Jag vill nu något uppehålla mig vid det, som herr Kristensson sade, nämligen att rörsockerodlingen nått en sådan utveckling, att det vore sannolikt, att betsockerodlingen icke kunde bestå jämsides med den i framtiden. Herr Kristensson underlät dock att upplysa om, att en arbetare därute icke har mer än 90 cent om dagen i avlöning, och detta gäller fasta arbetare, kampanjarbetare, under det att transport- och jordbruksarbetare icke ha mer än 40 till 60 cent om dagen. Detta motsvarar enligt vad som upplyses i propositionen cirka 130 till 150 gulden om året, och då en gulden i svenskt mynt f. n. utgör omkring en krona och 50 öre, så synes dessa arbetare ej ha någon hög ersättning för sitt arbete. Då jag tagit del av doktor Arrhenius utredning, har jag uppmärksammat, att man icke ens i dessa transoceana länder plockar sockret som en mogen frukt från trädet, utan där nedlägges verkligen ett intensivt arbete för att kunna få största möjliga skördar. Man tyckes därvid icke sky några kostnader.

Med hänsyn till vad som i dessa länder göres kan man fråga: vill verkligen icke vårt folk försörja sig självt, besitter det icke tillräcklig livsduglighet för att även i framtiden frambringa de produkter, som behövas och den svenska jorden kan giva?

Utom rörsockerproduktionen, som trycker marknaden, äro vi i vårt land utsatta för dumping från Tjeckoslovakien, där man subventionerar exporten och där man även har billigare arbetskraft än vi ha i vårt land. När de skånska betodlarna för några år sedan använde slovakier såsom arbetare å betfälten, så röntede detta motstånd framför allt från de svenska arbetarnas sida.

Med allt vad som anförts synes mig icke sådana förhållanden hava inträtt, att man bör neka sockerbetsodlingen det stöd, den behöver för att uppehållas. Man får ej heller, som herr Kristensson gjorde, räkna hela tullskyddet betodlingen till godo, ty det är endast 7 öre pr kg., som kan räknas dit. De övriga 3 örena äro industriskydd, som industrien kommer i åtnjutande av för importerat råsocker, även de år det icke varit någon större sockerbetsodling här i landet.

Ytterligare får jag säga, att det förvånar mig, att man nu under en tid, då jordbruket bedrivs under tryckta förhållanden, yrkar på, att betodlingen skall lämnas vind för våg. Ty herrarna inse nog litet var, att i den mån vi kunna uppehålla betodlingen, lättas trycket på den övriga produktionen inom jordbruket. Man lättar därigenom trycket på spannmålsodlingen och även på åtskillig annan produktion inom jordbruket.

Och dessutom skulle nog, om betodlingen nu nedlägges, detta komma att medföra ytterligare prissänkning för de inom jordbruket anställda arbetarna eller de inom jordbruket tillfälligt arbetande arbetarna. Ty redan den minskning av betodlingen, som förra året vidtogs, medförde en sänkning i ackordpriset för betornas skötsel med 25 kronor per hektar. Och även om herrarna nu icke vilja taga hänsyn därtill, så är det i alla fall så, att betodlingens nedläggande i sista hand går ut över arbetarna och härvid de redan nu ej för högt avlönade jordbruksarbetarna.

För övrigt är det klart, att en inskränkning i eller nedläggning av denna drift i sin mån skulle komma att bidra till, att levnadsstandarden komme att sänkas. Det är åtminstone vissa arbetargrupper i vårt land, som leva på en högre standard än arbetarna i andra länder. Om nu levnadsstandarden skulle sänkas för de stora grupper av arbetare, vilka äro sysselsatta inom sockerindustrien, så borde följden därav bliva, att levnadsstandarden skulle sänkas även för övriga arbetargrupper och särskilt för de högst avlönade arbetargrupperna, ty man kan fråga sig, varför den skulle uppehållas.

Herr Åström frågade — han framställde för övrigt åtskilliga frågor — var-

för vi skola uppehålla sockerbetsodlingen med i huvudsak konstlade medel. Största delen av sockerbetsodlingen uppehölls, sade han, genom det skydd, som staten giver. Men herr Aström tager icke i betraktande, att även andra näringar åtnjuta skydd. Man kan icke därför säga, att skyddet helt och hållet kommer betproduktionen till godo, utan det är i sin mån även en följd av det skydd, som andra näringar åtnjuta och varigenom jordbrukarna måste köpa sina produkter åtskilligt fördyrade. Jag behöver emellertid icke uppehålla mig härvid eller vid sockerbetsodlingens betydelse i övrigt, ty utskottets ärade ordförande, landshövding Nilsson, motiverade i sitt första anförande här i dag dessa synpunkter, och jag kan därför lämna dem åsido.

Jag vill nu övergå till det, som utskottet föreslår. Det har blivit nämnt, särskilt av herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att bondeförbundets representanter förra året gillade tullskyddslinjen. Ja, principiellt stå vi fortfarande på samma ståndpunkt, i det vi anse, att sockerpriset för närvarande är så lågt, att konsumenterna skäligen ej kunna anföra klagomål över att de få betala vad det kostar att frambringa. Vi anse, att den principiellt riktiga vägen fortfarande är tullskyddslinjen, men man hjälper icke betodlingen med, att man bara håller på principer, utan man måste även se till realiteter. Vi lyckades icke förra året få något ökat tullskydd, ja vi lyckades icke ens att få någon subvention. Det är klart, att ett tillfälligt tullskydd, som dock är avsett att räcka 10 och en halv månader, även om man anser, att det principiellt är riktigt, dock kommer att bli behäftat med åtskilliga olägenheter både formella och reella. Man kan då fråga: gagnar man icke jordbruket och sockerbetsodlingen mera, om man söker uppnå ett verkligt resultat?

Går jag till utskottets utlåtande och ser efter, vad Kungl. Maj:ts proposition giver åt betodlarna i förhållande till vissa prislägen å socker och vad utskottets förslag giver, som i huvudsak ansluter sig till de motioner, som väckts i denna kammare av herr Löfvander m. fl. och i andra kammaren av herr Heiding m. fl., så finner jag följande. Vid ett sockerpris av 31 öre per kilogram giver Kungl. Maj:ts förslag 2 kronor 32.4 öre per 100 kilogram betor, under det att utskottets förslag giver 2 kronor 45 öre för samma kvantitet betor. Går jag sedan något högre i prisskalan, så blir det vid ett sockerpris av 32 öre enligt Kungl. Maj:ts förslag 2 kronor 35 öre och enligt utskottets förslag 2 kronor 45 öre per 100 kilogram betor. Man får gå upp till ett sockerpris av 35 öre per kilogram för att nå ett jämviktsläge med avseende å betpriset. Med det nuvarande sockerpriset komma därför betodlarna att bättre gagnas, om riksdagen nu bifaller vad utskottet här har föreslagit.

Nu kunna visserligen förfäktarna av Kungl. Maj:ts förslag måhända uttala den förhoppningen, att sockerpriset skall komma att stiga. Ja, men därom har man ingen vetskap eller kännedom, utan man får hålla sig till det, som närmast föreligger. Såsom även i vissa motioner berörts, har utskottets förslag också den fördelen, att det giver ett jämnt pris för samtliga odlade betor, och det är därför förmånligare än den uppdelning, som tidigare föreslagits. Detta är ytterligare ett skäl att taga i betraktande.

Nu ha visserligen en del tidningar, i en något hög ton, anklagat bondeförbundets representanter för, att de skulle ha gjort en så kallad kovändning. Ja, man får väl taga detta med jämnmod, och skulle även åtskilliga andra här i dag, som förut ställt sig på Kungl. Maj:ts sida, i den slutliga voteringen göra en liknande kovändning, så hoppas jag, att, om de därför klandras, de jämväl skola taga den saken med jämnmod och att de skola göra det efter moget övervägande och för att därigenom stödja och gagna betodlingen.

Herr talman! Även om Kungl. Maj:ts förslag rent principiellt sett skulle vara att föredraga, så anser jag mig dock under nuvarande förhållanden böra stödja det förslag, som utskottet här framlagt.

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingen
uppehållande.
(Forts.)

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen.

Herr Andersson, Elof: Herr talman! Det har ju redan förut ordats så mycket i denna fråga, att det kunde synas vara tillräckligt, men jag skall likväl med några ord upptaga frågan till skärskådande.

Jag tror mig kunna konstatera, att det stora flertalet av kammarens ärade ledamöter har den uppfattningen, att den svenska sockerbetsodlingen befinner sig i ett mycket bekymmersamt läge. Därom torde man väl kunna säga, att det stora flertalet är ense.

Anledningen till detta bekymmersamma läge är ju, att sockerproduktionen ute i världen blivit för stor under de närmast föregående åren, och att därigenom priset på socker sjunkit så, att sockerbetsodlingen numera icke är lönande.

Det är icke endast i vårt land, som sockerbetsodlingen lider betryck. Vi veta alla, att detta gäller sockerbetsodlingen överhuvud taget, till och med i ett sådant land som Tjeckoslovakien, som ofta framhålles som ett betproducerande land, betydligt framom oss och med större utsikter än vårt land har att kunna odla sockerbetor.

Jag har här i min hand ett urklipp ur en tidning av gårdagen, vari omtalas, att man för närvarande i Tyskland söker uppnå en överenskommelse med sockerbetsodlarna, och efter allt att döma komma förhandlingarna också att leda till ett resultat. Av samma tidningsurklipp framgår att i Tjeckoslovakien har *statssubventionen* åt sockerindustrien förnyats. I dessa länder har man således samma fråga uppe som den, som vi här diskutera.

Vi sågo också i gårdagstidningarna, att vårt närmaste grannland söderut, Danmark, också fått en sockerfråga att dragas med, och den danska riksdagen kommer otvivelaktigt att förr eller senare fatta ståndpunkt till den frågan.

Det är således icke endast i vårt land, som svårigheter yppat sig, och det är i och för sig en tröst, kan man säga, att så är förhållandet. Man skulle annars lätt kunna få den uppfattningen, att den svenska jorden icke skulle lämpa sig för sockerbetsodling. Herr Björnsson har i sitt anförande framhållit, att han för sin del anser, att den bästa jorden i Skåne är fullt jämbördig med jorden i övriga europeiska länder, då det gäller att odla sockerbetor, och för min del vill jag instämma i, vad herr Björnsson i det avseendet yttrat.

Då vi sålunda äro överens om, att sockerbetsodlingen lider betryck icke endast här i landet utan i hela Europa, kan man göra sig den frågan: finnes det någon utsikt till förbättring i detta förhållande? Ja, den frågan torde vara mycket svår att besvara.

De sockersakkunniga ha visserligen konstaterat, att det för närvarande finnes vissa tecken, som tyda på, att produktionen kommer att något minskas och att konsumtionen ökas och att således det stora sockeröverskottet så småningom kommer att försvinna. Men man vet icke, vad det nya skördeåret kommer att bära i sitt sköte, man vet icke huru stor världsskörden kommer att bli. Det, som vi här kunna säga, blir sålunda egentligen endast spådomar.

Även om vi icke kunna giva ett bestämt svar på den frågan, så är det dock en annan fråga, som jag kommer att uppställa, på vilken ett bestämt svar bör kunna givas. Jag skulle vilja fråga så här: bör den svenska sockerbetsodlingen för närvarande komma i åtnjutande av statsmakternas stöd? På denna fråga vill jag obetingat svara ja. Varför? Den förnämsta orsaken till denna min ståndpunkt ha utskottets ärade ordförande och efter honom herr Björnsson så utförligt utvecklat och jag vill instämma i vad som härvidlag redan blivit sagt. Jag åsyftar nämligen den sociala sidan av saken, möjligheten till arbete

för alla dem, som för sitt uppehälle äro beroende av arbetet med sockerbetorna och arbetet vid sockerbruken.

Men det är icke bara den sociala sidan av saken som man böra taga i betraktande, utan även de nationalekonomiska synpunkterna och hänsynen till jordbruket som sådant spela här in. I år har det i verkligheten tillkommit ett nytt moment, som förra året icke, åtminstone icke med samma styrka som i år, kunde anföras i diskussionen. Det är jordbruksnäringens i allmänhet iråkade nödläge. Detta förhållande har ju i så hög grad gjort sig gällande, att åtskilliga förslag till avhjälpan av jordbrukets svårigheter, såväl avgivna av Kungl. Maj:t som väckta inom riksdagen, ligga på riksdagens bord och vänta på att bli behandlade. Ett särskilt utskott är som bekant tillsatt för behandling av alla dessa förslag. Det är således något nytt, som tillkommit; en stödaktion för jordbruket ifrågasattes, och det skulle väl vara märkvärdigt, om vi skulle börja denna aktion med att säga blankt nej i fråga om understöd åt sockerbetsodlingen, som dock i varje fall utgör ett viktigt led framför allt i det sydsvenska jordbruket. Den allmänna jordbrukskrisen är sålunda ett skäl, som jag anser mig kunna anföras för att nu stödja den svenska sockerbetsodlingen.

En annan sak är, om vi sedan skola fortsätta på den inslagna vägen. Det blir en kommande riksdag förbehållet att fatta beslut om den saken. Varje dag må ha sin egen plåga, såsom det heter.

Det är ganska stora värden, som tillspillo givas, om sockerbetsodlingen här i landet skulle nedläggas, och för min del kan jag icke taga på mitt ansvar att medverka till, att denna odling kommer att upphöra.

Frågan är då, vad man skall göra för att upphjälpa odlingen. Det föreligger då åtskilliga förslag, höll jag på att säga, i varje fall är det två olika huvudvägar, som rekommenderas. Först är det Kungl. Maj:ts proposition, som innebär höjning av tullsatserna, och sedan är det subventionslinjen, som åtskilliga motionärer framfört. Jag har tillåtit mig att väcka en dylik motion, och jag har i den sökt klargöra, varför jag för min del har ansett, att subventionslinjen är att föredraga framför tullinjen. Jag har, som sagt, gjort detta i min motion, och jag skall därför icke trötta kammaren med att nu göra närmare reda för min ståndpunkt i denna fråga. Jag anser i likhet med vad herr Björnsson gjorde i sitt anförande, att den linje, som vi lämpligen böra gå in för, då det gäller en stödaktion åt sockerbetsnäringen, är subventionslinjen. Denna linje har även det goda med sig, att den, så vitt man kan bedöma, lyckats samla det största antalet av kammarens för en stödaktion intresserade ledamöter. Detta är i och för sig en tillgång att räkna med, då kammaren nu snart går till votering. Jag för min del vill rekommendera kammarens ledamöter att biträda utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Jag har här i min hand statistiska centralbyråns preliminära redovisning för årsväxten 1929. Där läses det på sid. 8: »Beträffande sockerbetsarealen år 1929 är centralbyrån icke i stånd att lämna exakta uppgifter. Tidigare har centralbyrån från de båda sockerbolagen erhållit uppgifter bl. a. om betarealen och dess fördelning på olika län, vilka uppgifter angåvo den odlade eller skördade arealen. Sådana uppgifter ha också inkommit för år 1929 från Mellersta Sveriges Sockerfabriks-A.B., varemot Svenska Sockerfabriks-AB., som bedriver den ojämförligt största avverkninngen av betor, endast ansett sig kunna lämna uppgifter om den kontraherade arealen.» På grund av detta måste statistiska centralbyrån nöja sig med kalkyler, byggda på vissa förutsättningar, som ge ett ungefärligt resultat av 29.000 har.

För min del finner jag underlåtenheten att lämna uppgifter ytterst egendomlig. Vi ha här att göra med en näring, som åtnjuter ett stort antal miljoner

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

i tullsubvention och som helt och hållet är beroende på denna subvention — som är en fattighushnärning, skulle jag vilja säga — och så vägrar den att tala om vad staten begär att få veta för att kunna bedöma läget på detta område. Jag anser, att detta vore alldeles tillräckligt för att draga in hela tullunderstödet åt sockerbolagen, d. v. s. skillnaden mellan råsocker- och raffinadtullen, resp. 7 och 10 öre. Åtminstone anser jag det, tills en fullt tillfredsställande förklaring lämnats. Jag misstänker emellertid starkt, att bakom denna vägran ligger, inte sockerbolagets styrelse, utan styrelsen för en annan organisation, nämligen betodlarnas, som inte har funnit det opportunt, att riktiga siffror nu komma fram. Till betodlarföreningen och dess verksamhet skall jag återkomma litet senare liksom också till frågan om sockerbolagen. Dessförinnan skall jag emellertid något granska vissa yttranden, som ha framkommit här under debatten.

Det sammansatta utskottets ärade ordförande yttrade i sitt anförande från denna plats i dag, att det ekonomiska livet inte kan lämnas vind för väg. Det måste understödjas av staten. Ja, jag förstår inte riktigt hela den grundåskådning, på vilken ett sådant yttrande vilar. Enligt min mening är staten en sammanlutning av individerna för att ordna en del nödvändiga gemensamma angelägenheter, men det är väl på det viset, att grunden för statens och samhällets ekonomi i det hela väl i all rimlighets namn måste vara den ekonomiska verksamheten. Det är väl inte på det viset, att den ekonomiska verksamheten är ett slags funktion, som skall upprätthållas av staten, ett självändamål, som man skall ha, därför att det finns vissa mystiska anledningar därtill, som inte kunna närmare uttryckas på förnuftigt sätt? Det kan inte hjälpas, att understöd från det allmännas sida, när det gäller ekonomisk verksamhet, är en åtgärd, som är ägnad att i hög grad skada det gemensamma intresset i stället för att gagna det. Det kan ju tyckas egendomligt, att jag med min partiåskådning skall behöva säga något sådant till utskottets ärade ordförande, som står på den rakt motsatta kanten, men jag ber att få försäkra herrarna, att om herrarna ha trott, att socialismen skulle bestå däri, att staten skall underhålla allting i stället för att människornas ekonomiska verksamhet skall upprätthålla allting, då äro ni inne på ett fullständigt felaktigt spår.

Utskottets ärade ordförande framhöll vidare, att enligt hans uppfattning konsumenterna för närvarande åtnjuta en subvention i form av billigt pris på socker. Ja, det måste jag också säga, att det är en uppläggning av problemet, som jag rakt inte begriper. För närvarande äro de artificiella gödningsmedlen och fodermedlen synnerligen billiga, långt billigare än de varit de närmast föregående åren. Är det en *subvention* åt jordbruket, att så förhåller sig? Men låt oss godkänna påståendet, att det är en subvention! Om då priset stiger utöver det gängse, då är väl staten också skyldig att ingripa och betala skillnaden? Om sockerpriset på grund av en naturkatastrof på Cuba eller på grund av bolsjevisering av det cubanska samhället skulle fullständigt upphöra, så att sockerpriset ginge upp i 70 till 80 öre per kilogram, skulle då staten betala skillnaden mellan detta pris och förkrigspriset till konsumenterna? Det är ju fullständigt orimligt att anlägga sådana synpunkter. Jag såg i en tidning häromdagen, att man påstod — om jag inte läste alltför orätt i brådskan — att även om man pålägger en havretull av 4 kr. per 100 kg., så åtnjuta norr-länningarna i alla fall en subvention för sin näring av högst betydande belopp. Jag måste verkligen uttala min beundran över hur den mänskliga intelligensen — eller kanske man bör säga frånvaron av mänsklig intelligens — ibland kan verka. Det är väl på det viset, att prisrörelsen måste ses i sin helhet, och att samhällets livsmöjligheter i hög grad äro betingade av hur prisnivån på den ena eller andra varan ligger till, inte bara från synpunkten av respektive varas produktion, utan lika mycket från den synpunkten, att varje vara ju ytterst är

en råvara för annan produktion, något som gäller även de rena konsumtionsartiklarna.

Nu framhöll också utskottets ärade ordförande, att jordbruket kan tvingas till vissa omläggningar av driften, därest inte staten beviljar subvention och tullunderstöd av olika slag. Ja, men det är väl just vad som bör ske! När priset ändras, så bör väl en omläggning inträffa, om det visar sig vara fördelaktigt att gå till en sådan omläggning? »Jordbruket», säger utskottets ordförande, »har också rätt till något understöd, då andra näringar ha fått så stort understöd.» Ja, så vitt jag vet, ha de som tänka lika med mig här i denna kammare och åtskilliga dessutom på det allra starkaste motsatt sig ökade skyddsåtgärder och ökade offentliga bidrag åt andra näringar, under det att utskottets ärade ordförande, så vitt jag vet, utan undantag i varje fall har röstat för de framkomna propositionerna om sådana ökningar. Men jag vill säga det, att man ju inte får jämföra anslag för sociala syften med anslag till direkt företagarverksamhet. Under den stora krisen 1920—1923 hade jag besök av åtminstone två eller tre industriidkare, som föreslogo, att staten skulle anslå medel — en tyckte hundra miljoner, en annan tvåhundra och en tredje var uppe i trehundra miljoner — som understöd till industrien för att den skulle vara så vänlig och fortsätta att producera. Det hade varit en fullt motsvarande åtgärd till den, som här föreslås, men dylika projekt tror jag aldrig ens kommo fram offentligt. De kunde inte vinna genklang i det offentliga livet på grund av sin uppenbara oförnuftighet. Nu är det just det man föreslår här, att man skall ge direkt subvention till en näringsgren för att den skall fortsätta att drivas, ehuru den icke är ekonomiskt bärig, och det uttalas också i utskottets utlåtande, att man bör betala vissa arbetslöner. Jag ber herrarna tänka på vad det skulle bli för konsekvenser, om man fullföljer den tanken. Skall varje industri, som går dåligt här i landet, ha statsunderstöd för att kunna hålla uppe arbetslönen? Det ser naturligtvis mycket bra ut från den enskilda arbetarens synpunkt, som har för liten inkomst, men jag fruktar, att till slut behöfve vi nog upptäcka en mycket stor guldgruva i Sverige, under det att andra länders guldgruvor utsinade, för att vi skulle kunna fullfölja en sådan politik. Det är på detta område som över allt eljest, att arbetskraften får lov att förskjutas till andra områden, om det förutvarande ej kan lämna sysselsättning, och därest inte denna förskjutning kan äga rum utan tråkiga anpassningsfenomen för den enskilde, får staten tråda emellan och hjälpa den enskilde under själva övergångstiden. Det är den politiken, som är förd beträffande industrien, och ingenting annat.

Jag går nu över till att yttra någonting angående vad herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet anförde. Ett av hans argument gick ut på, att järnvägarna i betodlingsdistrikten skulle göra förlust, därest betodlingen minskades. Detta kommer att drabba staten, menade herr statsrådet, därför att staten har lånat pengar till dessa järnvägar, och utan tillräckliga betfrakter kunna järnvägarna inte betala ränta på sina lån. Men, mina herrar, är detta inte ett av de mest underbara resonemang man kan tänka sig? Staten skall således bidra till en verksamhet, som eljest inte kan bära sig, för att denna verksamhet skall vara snäll och betala frakter till järnvägarna, för att järnvägarna skola kunna betala ränta till staten. Är det inte då lika gott, att staten tar sin ränteförlust omedelbart, så slipper man en massa överföringar och bokföringsåtgärder alldeles i onödan? Det ekonomiska resultatet blir ju exakt detsamma, under förutsättning dock att hela denna procedur över subvention eller tullunderstöd kunde gå utan friktion och utan förluster, vilket den ju faktiskt inte gör.

Sedan kom herr statsrådet in på handelsbalansen och yttrade, att den säkerligen skulle försämrats med 28 miljoner, därest inte de nu föreslagna statsät-

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
upphållande.
(Forts.)

gärden skulle genomföras. Ja, jag vill fråga herr statsrådet: tror herr statsrådet verkligen, att de produktiva krafterna skulle ligga alldeles oanvända, om vi inte odlade fullt så mycket betor? Jag kan försäkra herr statsrådet, att försämringen i vår handelsbalans kommer att bli oändligt mycket större än 28 miljoner, om herr statsrådets egna projekt till understödjande av jordbruksnäringen bli genomförda. Därigenom komma nämligen livsmöjligheterna för en stor del av industrien i det övriga Sverige att i hög grad försämrats, och en mängd företag bli tvungna att läggas ned. Herr statsrådet anförde en del rörande värdjanden och uttalanden från enskilda sockerbetsarbetare. Ja, jag förstår fullständigt de synpunkter, som dessa personer anlägga på saken. Men herr statsrådet är inte alls bekymrad för hur det skall gå med de fattiga skogsörarna i Norrland, när hans havretull kommer till — om den nu gör det. Jag tror, att om vi fortsätta att belasta den i exportnäringarna sysselsatta befolkningen med den ena subventionen och tullen efter den andra, så kommer det nog att behöva skrivas betydligt mera hjärtslitande värdjanden från andra håll ute i landet.

Herr statsrådet yttrade vidare, att bara den svenska sockerhanteringen nu blir skyddad under en kort övergångsperiod från övermäktig utländsk konkurrens, så kommer den åter att kunna stå på egna fötter — endast med hjälp av de tio örena i tull, förmodar jag han menade. Men om jag har läst handlingarna rätt, så inhämtas av dem, att sockerodlingen på Cuba ännu är att betrakta som en ren rovdrift. Den är ytterst extensiv och litet utvecklad. Om man överflyttar metoderna från Java till Cuba och använder samma goda stammar av sockerrör där, som man börjat begagna i det förra landet, så vill det förefalla mig, som om sockerindustrin där skulle bli i hög grad löande även med nuvarande sockerpris.

Slutligen yttrade herr statsrådet, att betodlingen i Sverige ger inkomst åt 60,000 människor. Herr andre vice talmannen anförde här, att lönen för dem, som arbeta i sockerhanteringen i de tropiska länderna vore synnerligen låg. Men om herr andre vice talmannen behagar dela hela bruttoinkomsten för betförsäljningen mellan de 60,000 människor, som herr statsrådet naturligtvis ursäkraste källa uppgav vara sysselsatta inom sockerindustrin, så skall han finna, att det torde bli något sådant som omkring 400 kronor per individ — jag har inte hunnit räkna ut det exakt. Men då skola därifrån avgå ränta på jorden och ersättning för produktionsmedel av olika slag, så att inkomsten kommer nog ner i ungefär 30—40 öre per dag, antar jag, för var och en av alla dessa i sockerhanteringen sysselsatta personer. Jag tycker, att detta sista exempel visar, att man ändå får bestämma sig för att sätta någon gräns för sina fantasier, när man skildrar denna industri.

Nå vad skall nu göras? Ja, finnes ingenting annat att göra, så bör sockerhanteringen avvecklas. Vi kunna inte fortsätta att här betala en summa, motsvarande hela råvarukostnaden, för att upprätthålla denna näring. Det blir alldeles för dyrbart. Man har talat om rationalisering, och på det har svarats, att man kan inte komma väsentligt längre i vad det gäller odlingen och knapast längre i vad det gäller råsocker- och raffinadtillverkningen. Man har redan gått så långt som möjligt. Ja, jag måste säga, att jag tror inte riktigt på det där. Jag tror, att man visserligen kommit så långt i fråga om själva de tekniska odlingsmetoderna, som man kan nå, men man har ingalunda utnyttjat den rationalisering, som består i en ekonomiskt fullt riktig lokalisering av betodlingen. Är det inte så, att betodlingen under gynnsammare förhållanden på prismarknaden spred sig över ett stort område och att alla jordbrukare inom detta område, som ville odla betor, anslöto sig till betodlareföreningen, som hade att verkställa fördelningen mellan de olika jordarna? När det nu inträ-

der behov av en reduktion, så är det väl också på det viset, att de, som ligga så att säga i det lämpliga odlingsområdets utkanter, fortsätta att haka sig fast vid betodlingen i väntan på att det skall inträda ett omslag eller att riksdagens hjärta skall vekna. Om betodlareföreningen upplöstes, så skulle man på de bästa platserna och på dem, som ligga närmast bruken, odla betor intill den ur jordbrukaresynpunkt möjliga och lämpliga gränsen, och man skulle nedlägga odlingen, där det bleve dyrare frakter och andra svårigheter. Då skulle man ju visserligen råka ut för att järnvägarna inte finge så stora inkomster, men det tycker jag är en underordnad synpunkt i detta fall. När kapitalet inte längre är nödvändigt, blir det värdelöst, det kan man inte hjälpa. Så är det inom alla andra näringar. Detta är bara ett projekt, som jag framkastar. Jag är emellertid säker på, att vid rätt att sluta fria kontrakt skulle en omlagring av betodlingen komma att äga rum, som i hög grad skulle förbilliga produktionen och göra, att man möjligen även med nuvarande låga priser skulle få det att gå ihop, ifall man räknar med de stora indirekta fördelar för jordbruket, som anföras varje gång man diskuterar frågan.

Men det finns en annan punkt, där man med större säkerhet kan ge sig in på diskussion, och det gäller den ekonomiska organisationen av betavverknigen och raffineringen. En känd affärsman har fäst min uppmärksamhet på några omständigheter på detta område, som han också givit mig rättighet att framföra i debatten här i dag. Det stora sockerbolagets aktier stå för nuvarande i 53 à 54 kronor. Pari är, som herrarna veta, 100 kronor. Nu har emellertid detta bolag lätt realisabla tillgångar, bl. a. mycket stora bankkonton. Om bolaget skulle ta den faktiska aktiekursen till utgångspunkt — mer kunna ju aktiernas innehavare inte fordra att få, aktierna äro helt enkelt värda så mycket — och så på varje aktie delar ut åt oss säga 35 kronor — det kan bolaget göra utan någon större svårighet — så skulle man få ned aktiekapitalet till 20 % av det nuvarande. Om vi då gå ut ifrån, att man är så eftergiven mot kraven från betodlarnas sida, att man bibehåller den nuvarande raffinadtullen på 10 öre, så bör man med ett sådant aktiekapital i bolaget kunna åstadkomma full förräntning, även om man höjer den rena sockertullen med uppemot 2 öre. Men då skulle ju jordbrukarna vara hjälpta. Innehavarna av aktier i sockerbolaget hade fått ut sitt i en engångsavgift och i form av en aktie, varav det ginge fem på en gammal, d. v. s. den gamla aktiens värde vore 20 kr., och om då kraven på vinst nedsattes till ungefär en femtedel av den hittillsvarande, skulle dessa aktier ge full förräntning, och följaktligen skulle bolaget klara sig. Ingenting kunde finnas att invända mot en sådan anordning. Vare sig vi nu gå in för tullhöjning eller subvention, förhindrar man en sådan förnuftig omläggning och rekonstruktion av sockerindustrien i landet, ty herrarna kunna vara fullkomligt säkra på, att om det inte genom någon egendomlig händelse ute i världen har inträffat stora förändringar i sockerproduktionen före 1931, så kommer ställningen nästa år att vara precis likadan, som nu, ja, den kommer att vara mycket värre, ty alldeles säkert kommer, såvida man inte av taktiska skäl håller en mycket hård hand över fördelningen av betarealerna, dessa att icke oväsentligt utökas, sedan subventionen är beviljad. Och då står man där. Då äro de nu avkoppade arbetarna åter inkopplade, och med så mycket större skäl kan man kräva ny subvention eller en tullhöjning, som ju i realiteten från sockerbetsodlarnas och sockerbolagens synpunkt kan vara detsamma.

Jag kan inte med bästa vilja komma till annat resultat, än att vi på detta område ur landets och framför allt ur konsekvensernas synpunkt göra bäst i att avslå de framkomna förslagen, såväl regeringens som motionärernas. Jag ber därför att få ansluta mig till herr Månssons m. fl. reservation, till vilken jag yrkar bifall.

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.*
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr Winberg: Herr talman! Jag hade ju tillfälle att vid behandlingen av denna fråga förra året ange min principiella ståndpunkt till densamma, och därför behöver jag i dag inte närmare uppehålla mig därvid. Emellertid är ställningen i denna fråga i dag något annorlunda än vad den var för ett år sedan, och detta i två avseenden. Vi veta, att det förra året var på det sättet, att betodlarna slogo ifrån sig med båda händerna och förklarade: Vi kunna inte ta emot något fattigunderstöd i form av subvention; vi vilja ha högre tull, och få vi inte vad vi ha begärt, så vilja vi inte ha någonting! Då behöver staten inte befatta sig med frågan.

I dag tycks ställningen inte vara alldeles densamma. Så vitt jag förstår och har hört, kommer man inte att säga nej till en subvention i dag, och det är ju också ganska begripligt. Men det är också något olika i dag i ett annat avseende. Jag tror, att jag förra året var ganska ensam, då jag deklarerade som min bestämda uppfattning, att utvecklingen i världen i fråga om sockerproduktionen nu har gått dithän, att en sockerproduktion i vårt land är dömd att misslyckas, därest inte staten framdeles i all oändlighet lämnar samma kraftiga ekonomiska understöd som den hittills gjort. Jag kom då till den slutsatsen, att en dylik, på konstlad väg uppehållen produktion är något, som svenska staten inte borde slå sig på, utan man borde på allvar ta itu med frågan om en avveckling av hela vår sockerproduktion, och sedan kunde man möjligen överlägga om de åtgärder, som därav kunde föranledas, särskilt för att i någon mån säkerställa sig mot de förvecklingar, som kunde uppstå i fråga om den internationella samfärdseln. Jag har ingen anledning att i år ändra något på den ståndpunkt, som jag deklarerade förra året, tvärtom torde utvecklingen ha visat, att detta väl till sist blir den enda riktiga väg, vi ha att gå.

Utskottets ärade ordförande såväl som jordbruksministern och några andra ha i dag behagat framhålla, att jordbrukets ställning för närvarande är synnerligen bekymmersam. Jag skulle vilja påpeka lämpligheten av att skilja på dessa båda saker, ty jordbrukets ställning i allmänhet är ju något, som vi komma att diskutera längre fram. Det kan tänkas, att riksdagen icke är villig att gå på de vägar, som hittills ansetts vara de enda saliggörande när det gällt att stödja jordbruket, men det kan hända, att riksdagen är villig att i annan form ge jordbruket ett tillfälligt handtag för att hjälpa det i det betryckta läge, som — det skall jag också erkänna — är ett faktum, men därav följer visst inte, att riksdagen har någon som helst anledning att ge ytterligare stöd åt en sådan näring som sockerbetsodlingen eller sockerindustrin, ty det är dock två helt skilda saker. Staten kan gå in för att ge ett tillfälligt understöd åt en industri, för det första sedan det är utrönt, att alla åtgärder ha vidtagits för att sätta denna industri i ett fullt modernt och tidsenligt skick, eller med andra ord att alla åtgärder ha vidtagits för att nedbringa produktionskostnaderna, och för det andra när man blivit överens om, att denna industri är för landet så viktig, att den under alla förhållanden måste upprätthållas. När dessa båda betingelser föreligga, kan jag mycket väl tänka mig, att staten kan gå in för en mer eller mindre tillfällig hjälp åt en industri i ett sådant läge. Men ingen av dessa betingelser föreligger i dag i fråga om vårt lands sockerindustri, absolut inte. För det första är det inte alls klarlagt, huruvida det inte kan vidtagas många åtgärder för att nedbringa produktionskostnaderna, göra produktionen mera enhetlig och framförallt lätta den överkapitalisering, som denna industri för närvarande lider av, och för det andra är det inte alls klarlagt, att det är någon sund politik eller något att förordas, att i längden envisas att upprätthålla denna produktion, samtidigt med att utvecklingen ute i världen går sådana nya vägar, att det visar sig bli allt mer och mer dyrbart att ståta med upprätthållandet av en inhemsk sockerproduktion i vårt land. Det är ur dessa synpunkter, som jag anser det skadligt att längre

fortgå på denna väg utan att närmare undersöka vad man ändå till sist måste komma till beträffande behandlingen av frågan om sockerproduktionen här i vårt land.

Jag behöver naturligtvis inte här erinra om, att jag är en bestämd, principiell motståndare till tullsystemet såsom sådant, men alldeles särskilt, då det gäller att ännu mer höja en tull för att upprätthålla en produktionsgren, som jag anser redan vara dömd att avvecklas. Det viktigaste är väl då att ta hand om denna avveckling, så att den sker under betryggande former och inte blir utsatt för alltför hastiga kastningar. Jag skall därför inte längre uppehålla mig vid själva tullsystemet som sådant såsom form för hjälp åt denna industri, utan jag skall i stället övergå till att något skärskåda den andra metod, som här föreslagits. Det var i en inte minst för riksdagens vänster, för att använda herr Björnssons uttryckssätt, ganska olycklig stund, synes det mig, som man vid förra riksdagen kastade fram förslag om ett alldeles nytt sätt att hjälpa denna betryckta sockerindustri. Det var naturligtvis i avsaknad av något annat positivt förslag och då man inte tycktes anse det klokt att i längden ställa sig direkt negativ till frågan, som någon mer eller mindre ljus hjärna kastade fram denna subventionsidé; man gjorde det kanske också i tanke, att den inte skulle komma att anammas på grund av det motstånd, den mötte, inte minst från betodlarna. Nu synes man emellertid i dag vara färdig att acceptera den, och det skulle således faktiskt bli ett beslut i den riktningen. Jag skall därför tillåta mig att något litet stanna vid denna fråga.

Vid hastigt påseende misstänker man nästan några särskilda avsikter bakom förslaget. Det har under senare tiden inom de s. k. vänsterpartierna här i landet mycket utförligt debatterats och beklagats, att man inte kunnat tillskapa något verkligt starkt regeringsunderlag. Jag vet inte, huruvida detta närmande på subventionslinjen i denna fråga skall utgöra första steget till skapande av en ny plattform för vänstersamverkan här i vårt land, men om så är fallet, måste jag säga mig, att en farligare grund kan knappast läggas för en sådan samverkan än den väg man här beträtt. Jag skulle särskilt med några ord vilja vända mig mot, vad man i detta sammanhang skulle vilja kalla de »söta» socialdemokraterna, det vill säga de socialdemokrater, som särskilt engagerat sig för subventionslinjen för att på konstlad väg fortfarande söka upprätthålla en sockerproduktion här i landet. Gentemot vad till exempel herr Åström tidigare anfört yttrade herr Björnsson, som var dessa herrars talesman, att det varit riksdagsvänsterns konsekventa motstånd mot varje åtgärd att i form av subvention på konstlad väg upprätthålla näringar, som gjort, att vårt land kunnat ordna sin ekonomi betydligt tidigare efter världskriget än man lyckats med i en hel del andra länder. Jag må säga, att efter en sådan deklaration verkar det något egendomligt att komma till den slutsatsen, att vi nu skola överge den konsekventa politik, vi hittills fört och som enligt vad herr Björnsson själv medgav haft så lyckliga följder. Herrarna få ursäkta, att jag inte kan finna så värst mycket logik i detta resonemang. Vidare förklarade herr Björnsson, att om man inte kunde hjälpa alla, så kunde man åtminstone hjälpa en del. Det kan jag naturligtvis också vara med om, ty det är inte sagt, att man alltid kan vidta åtgärder, som äro gagneliga för hela landets befolkning. Men nog förefaller det ganska egendomligt, att det är innehavarna av landets bästa jord, den del av den svenska jorden, som är mest bördig, att det är detta fåtal, som först och främst skall kräva statens inskridande med hjälp i form av subvention. De övriga få komma efteråt — ifall vi kunna hjälpa dem, så skola vi göra det, annars få de bli utan. Även där måste jag säga, att jag begriper inte logiken. Nog måtte det väl finnas både jordbrukare och andra människor här i vårt land, som äro tio gånger mer i behov av att staten räcker en hjälpande hand, än de, som i många år-

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

tionen innehaft den bästa och bördigaste jorden. Såvitt jag förstår, är det att ställa saken på huvudet, då man säger: »Det är dessa som vi framför allt måste ägna vår omvårdnad och hjälpa.» Såsom motiv för sin ståndpunkt, att betodlarna borde hjälpas, anförde herr Björnsson vidare, att svårigheterna för jordbruket för närvarande inte äro så stora som svårigheterna för betodlingen och sockerindustrien. Det finner jag också vara ett synnerligen vågat påstående. Ty när som bekant havrepriset i dag är 9 öre per kilogram, förefaller mig detta vara ett tillräckligt bevis för att, om någon del av jordbruksnäringen har anledning att klaga, så finns det minst lika stor anledning därtill för de jordbrukare, som producera havre som det finns för betodlarna och sockerfabrikanterna. Även i detta avseende måste jag absolut vidhålla, att herr Björnsson har en något underlig logik, när han här skall motivera sitt och en hel del av sina partivänners ställningstagande.

Det var likadant, när den folkfrisinade ledamoten herr Johansson hade ordet. Av hela hans anförande framgick, att om han varit konsekvent, skulle han absolut ha kommit fram till ett avslagsyrkande, inte bara på Kungl. Maj:ts proposition utan också på utskottets förslag, ty han serverade en synnerligen amper kritik just mot hela subventionslinjen för att i alla fall till sist av någon utgrundlig anledning komma fram till ett yrkande om bifall till utskottsförslaget. Även jag måste i likhet med herr Åström fråga dem, som förorda utskottsförslaget, om de äro beredda att ta de konsekvenser, som detta medför. Jag underkänner absolut herr Björnssons påstående, att det är de, som äro engagerade i sockerproduktionen, som nu befinna sig i det allra värsta nödläget i vårt land, och jag påstår, att det beträffande det övriga jordbruket finns väl så starka skäl att kräva ingripande från statens sida. Om man för den del av Sveriges jord, där man odlar sockerbeter, räknar inte bara med de 18 miljoner i tull, som näringen redan nu har, utan också med den direkta subventionen av 4 miljoner kronor, så blir det i verkligheten ett understöd på omkring 22 miljoner kronor. Om man skulle ta konsekvenserna och tillämpa samma beräkningsgrund för understöd åt det övriga jordbruket, skulle det i realiteten betyda omkring två och en halv miljard om året. Men inte nog med det, utan man finge väl säga, att de, som råkat få den dåliga jorden, borde ha en högre subvention än de, som lyckats lägga under sig den fetaste jorden i Skåne och södra Sverige, och det skulle då behövas bortåt tre miljarder för att kunna ge jordbruket i dess helhet samma understöd som nu betodlarna skulle få. Jag kan inte förstå, hur man med dessa konsekvenser för ögonen kan vara färdig att inlåta sig på den här föreslagna linjen.

Herr Åström förklarade, att i valet mellan tullinjen och subventionslinjen föredrog han obetingat den senare. Ja, det är självfallet, att vid hastigt påseende och ur rent principell synpunkt är tullinjen mera motbjudande. Men jag måste säga, att den nu framförda subventionslinjen till sina verkningar och konsekvenser är betydligt farligare än tullinjen. Majoritetens av svenska folket ställning till tullproblemet är ganska grundmurad, och i den punkten lär väl varken herr Björnsson eller någon annan kunna omvända denna majoritet. Däremot är det mycket farligare, om man från det hållet kastar fram en ny linje, som man sedermera naturligtvis söker demokratisera och popularisera på samma sätt som man gjort med till exempel militärväsendet. Just därför att förslaget kommer från detta håll och som motförslag till ett annat projekt, som man är tämligen överens om, att man under inga omständigheter kan gå med på, just därför är denna väg mycket farligare. Under sådana förhållanden synes det mig, som om åtminstone de, som icke kunna vara med om att på konstlad väg hålla uppe en industri, vilken ändå, såvitt jag förstår, är dömd att avvecklas och ersättas med något annat, heller inte borde slå in på denna linje. Man säger visserligen, att det är fråga om en rent tillfällig hjälp. Nej,

det är inte bara en tillfällig hjälp. Jag är fullt ense med socialstyrelsen därom, att det till och med är litet ansvarslost, när det nu i alla fall börjat ske en viss avveckling genom att arealen sjunkit till 70 procent av vad den var tidigare, att kasta sig på att öka upp odlingen igen och dra dit arbetare för att det kanske om ett par, tre år skall visa sig, att det blott var en tillfällig fluktuation och att arbetarna i fortsättningen inte kunna få sin utkomst i denna näring. Det är en åtgärd från riksdagens sida, som inte är nödvändig med hänsyn till de jordbrukares ställning det här gäller, och inte kommer att ha några goda verkningar för de arbetare, man talar om. Det är i alla fall visat, att arbetarna i denna näring bara ha sysselsättning 30 dagar årligen och det är självklart, att ingen arbetare kan uppehålla sig genom att arbeta 30 dagar om året utan det blir bara en rent tillfällig arbetsförtjänst.

Det låter vackert, när man här drar in det sociala momentet som något särskilt avgörande — fast det ligger väl något annat bakom — men jag skulle verkligen vilja säga, att det vore synnerligen glädjande, om man vid andra tillfällen kunde spåra samma sociala ansvarskänsla gentemot det arbetande folket. Man har tidigare pekat på förhållandena i Norrbotten och det skulle vara intressant att höra de riksdagsmäns mening, som voro i tillfälle att deltaga i riksdagsresan i Norrbotten. Det sägs, att många av dem gräto, när de lämnade Seskarön. Det är väl sådana där tillfälliga känslöstämningar, som jag förmodar inte räckta så länge, men om något är kvar av den stämningen, så tror jag det skulle finnas betydligt större skäl att låta den utlösa sig i några positiva åtgärder för de tusentals arbetare i Norrbotten, som år efter år få genomlida den fattigdom, som präglar livet där uppe. Jag tror inte man kan komma och säga, att sockerbetsodlingen är det område, där arbetarna ha det allra värst.

Herr andre vice talmannen gjorde gällande i sitt bemötande av herr Kristensson, att denne icke anfört skälen, varför sockerproduktionen ställde sig så billig nere på Java och i andra trakter, och framhöll därvid, att arbetarna där nere ha en avlöning av 90 cents om dagen. Ja, det är alldeles riktigt. Men herr andre vice talmannen uraktlät att läsa upp den not i den kungl. propositionen, som lämnar upplysning om, att denna avlöning anses vara en ganska god sådan, och att ifrågavarande arbetares levnadsstandard anses vara fullt jämförlig med Västerlandets arbetares. Men utan att uppehålla mig vid de olika prisförhållandena i de olika delarna av världen, skulle jag ett ögonblick vilja erinra herr andre vice talmannen om, att hundratals, för att inte säga tusentals skogsarbetare uppe i nordliga Sverige f. n. med nöd och näppe förtjäna 3: 50—3: 75 om dagen, vilket är ungefär detsamma som arbetarna på Java förtjäna, och då givetvis levnadskostnaderna äro betydligt högre för dessa skogsarbetare än för arbetarna på Java, följer därav, att de svenska skogsarbetarna leva på en betydligt lägre levnadsstandard än arbetarna på Java. I allmänhet anser man ju, att Västerlandets arbetare befinna sig på en högre levnadsstandard, men man bör inte tala för mycket därom och i varje fall inte generalisera, ty för närvarande är tillståndet i detta avseende ingalunda så förstklassigt, som man gärna vill göra gällande.

Jag har således, herr talman, ingen anledning att i något avseende ändra min ståndpunkt i denna fråga från förra året. Jag anser tvärtom, att utvecklingen givit mig fullkomligt rätt, därför att i dag är jag inte så ensam om den tanken, att man här måste på allvar slå in på en avveckling av denna industri. Nu har det från flera talare framhållits, att vi komma dithän i alla fall, men då skulle det ha varit begripligt, om utskottet kommit fram till ett förslag om hjälp i någon form under en viss kortare tid, under förutsättning att man som utgångspunkt hade, att en avveckling av denna industri skulle ske inom en viss angiven tidsrymd. Hade detta bestämt sagts ifrån, så kunde man ha reso-

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

nerat om ett statsunderstöd under avvecklingsperioden, om inte annat så för att hjälpa arbetarna över till andra verksamhetsområden. Det finns emellertid intet sådant uttalande i utskottsutlåtandet. Man har inte ens kunnat gå med på det krav, som framförts motionsvis, att arbetarna skulle ha en viss avlöning garanterad, därest staten nu skulle ingripa. Man bara uttalar en vacker förmodan, att betodlarna skola betala högre lön, om staten går in för subvention, men någon som helst garanti i detta avseende har man inte. Jag finner det alltså vara lika farligt att i detta läge och beträffande denna industri slå in på en alldeles ny väg i form av subvention som att gå på den gamla i form av tullhöjning. Den nya vägen är farligare, därför att den kommer att fresta till större avfall än tullinjen skulle göra bland de s. k. vänsterpartierna. Ur dessa synpunkter, herr talman, är det självklart, att jag för min del inte kan inta en annan ståndpunkt än att yrka avslag på såväl den kungl. propositionen som utskottets utlåtande och således förena mig med den reservation, som är avgiven av herr Månsson och vilken helt sammanfaller med det yrkande, som framförts i motion av den kommunistiska gruppen.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Man kan befara, att de, som sitta som åhörare av riksdagsdebatterna, inte minst i dag, lätt få den uppfattningen, att denna representation är tillkommen, för att vi skola försöka förgöra både oss själva och landet. Men vi äro väl här av en helt motsatt anledning, och jag vill säga, att om inte våra beslut vore förnuftigare än våra uttalanden, så skulle det vara ganska illa ställt med resultatet av vårt arbete här. Jag vill också hoppas, att beslutet i dag skall mera gå i förnuftets tecken än många av de uttalanden, som här gjorts.

Jag har begärt ordet för att i någon mån försöka bemöta och rätta till vissa uttalanden, som gjorts. Herr Åström ställde en direkt fråga, huruvida man kunde utgå ifrån, att detta årets odling, om intet beslut skulle komma till stånd med anledning av de föreliggande förslagen utan det skulle bli rent avslag, skulle kunna väntas få samma omfattning som föregående års. Jag tror man får räkna med, att detta ingalunda kan bli förhållandet. Vi veta ju, att prisläget blivit ytterligare försämrat, och även om betodlarna sökte hålla sin odling uppe föregående år i förhoppning, att prisläget skulle förbättras, är det tydligt, att de i längden inte kunna bygga sin hantering och sin odling enbart på ljusa förhoppningar. Jag tror, att det stöd, som är ifrågasatt, är synnerligen behöfligt och absolut erforderligt, om det skall finnas någon utsikt till, att odlingen skall hållas uppe i önskvärd omfattning.

Det gjordes vidare jämförelser med andra näringar, bland annat järnhanteringen, och det påstods, att denna inte fått åtnjuta någon omsorg eller något understöd från statsmakternas sida. Detta är ju inte riktigt överensstämmande med verkliga förhållandet, ty riksdagen har ju fattat beslut om en för järnhanteringen mycket viktig sak, nämligen exportförbud på järnskrot. Det låter ju, som om det inte skulle vara så förfärligt mycket, men det är för järnhanteringen av utomordentligt stort värde.

Vidare har det sagts, att vi sagt nej till förslag om statsunderstöd och statsåtgärder för att reglera de ekonomiska förhållandena. Detta är ju ingalunda överensstämmande med verkligheten. Jag har vid tidigare tillfällen, inte minst under denna riksdag, haft anledning att erinra särskilt herr Örne om, att alla statsåtgärder via Kreditkassan ha ju vidtagits i syfte att avväga och reglera förhållandena, så att det inte skulle bli alltför hastiga omkastningar och förskjutningar på det ekonomiska området, och jag tror, att ingen vill ha dem ogjorda, även om de medfört högst avsevärda ekonomiska uppostringar. Det är ju direkta utlägg och man kan ju kalla dem subvention eller vad man vill, men i varje fall har det varit åtgärder, som medfört högst betydande krav på

statskassan. Inte heller kunna vi ju komma ifrån, att alla de dyrtidstillägg, som utbetalats till statstjänare, väl måste betraktas som ett slags reglering under ekonomiska förhållanden, som krävt en sådan. Jag behöver inte heller erinra om de stora anslag, som gått till arbetslöshetsunderstöd och som naturligtvis skulle blivit avsevärt mycket större, ifall man inte gjort något för att förebygga arbetslösheten.

Jag skulle också kunna erinra herr Åström om en näring, som han kanske ingalunda är främmande för. Jag undrar, hur det vore ställt för denna näring, tobaksnäringen, om den i dessa tider fått leva under absolut frihandel. Vi veta ju, att den härliga planta, som utgör den näringens råmaterial, produceras i samma tropiska länder som sockerröret, och om det här i landet rått alldeles fria importförhållanden, så undrar jag, om inte konkurrensen inom tobaksnäringen kommit att bli högst besvärande. Tack vare att monopol genomförts, har man emellertid ingen kännning härav. Men om man, i händelse monopol ej funnits, skulle ha undersökt de ekonomiska förhållandena på detta område, så kanske det hade förelegat behov av att vidtaga några åtgärder även där.

Från olika håll ha här anmärkningar framställts mot det höga tullskydd, som sockerbetsodlingen och sockernäringen åtnjuta. Men när vi tala om och söka bedöma detta tullskydd, få vi inte förglömma, att såväl sockerbetsodlingen som sockernäringen i övrigt i detta land tillkommit med beräkning, att den skulle tullskyddas. Det skydd, sockernäringen för närvarande åtnjuter, har också avvägts med hänsyn till att den skall äga möjlighet att existera här i landet. Under dessa förutsättningar har den uppammats, och premier ha givits från statsmakternas sida, för att odlingen skulle få så stor utsträckning som möjligt, så att vårt land om möjligt skulle kunna bli självförsörjande även på detta område. Då man talar om dessa förhållanden, får man inte bortse från den saken, utan vad frågan här gäller är att bereda näringen det *extra* tullskydd, som för närvarande är nödvändigt. Angående tullskyddet i övrigt, som vi skulle kunna beteckna såsom det normala tullskyddet för samtliga näringar, har ju riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om noggrann undersökning. Denna undersökning pågår redan inom 1928 års tullkommitté. Därvid komma naturligtvis, såsom jag förmodar, sockernäringen och betodlingen att bli föremål för samma grundliga undersökning som landets övriga näringar komma att bli underkastade.

I anledning av den erinring, som herr Örne framställde, då han yttrade, att från det stora sockerbolagets sida uppgifter inte skulle ha meddelats angående den verkliga areal, därå betodling ägt rum, vill jag säga, att uppgifter ha givits om den kontrakterade odlingsarealen, och dessa uppgifter ha icke undanhållits de officiella handlingarna. Men det har måhända funnits särskild anledning att inte uppge den andra arealen. Prisläget var ju sådant, att odlingen gick med förlust, och det visste odlarna föregående år. Det var omöjligt för dem att få debet och kredit att gå ihop. Jag förmodar, att under sådana förhållanden betodlarnas beslut blev, att odlingen inte borde utsträckas utöver den areal, som gällande kontrakt föreskrev. Betodlarföreningen har väl då också velat, att dessa överenskommelser och beslut skulle respekteras, detta kanske efter högt föredöme från andra sammanslutningar. Sockerbolaget, som för att kontrollera arealen, låtit uppmäta denna, har därvid förmodligen funnit, att den verkliga arealen inte alltid stämde med den uppgivna; och då skulle förmodligen betodlarna i de fall, då sådan bristande överensstämmelse förekommit i fråga om arealuppgifterna, måhända fått uppbära klander från andra betodlare för att de varit osolidariska — heter det inte så, herr Örne? Såvitt jag kan förstå, har bolaget då inte velat bidra till, att dess vänner betodlarna skulle på grund av dessa deras uppgifter utsättas för klander. Alla jordbrukare äro ju inte så säkra i fältmätning, att den i verkligheten odlade arealen

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

alltid stämt med den kontrakterade. För resten, om nu den odlade arealen skulle i någon ringa mån ha överstigit den kontrakterade, så har väl därmed inte någon riksolycka inträffat på något sätt. Vi ha ju behov av sockret, så att jag tror inte man behöver blåsa upp denna sak till så stora dimensioner.

Herr Örne fällde vidare här ett uttryck, som det förvänar mig, att en så välbalanserad, klok och förståndig karl, som han annars är, kunde lansera. Han kallade denna näring för »fattighusnäring». Jag behöver inte uppprepa, vad jag nyss sade, eller under vilka förutsättningar denna näring uppammats. Hade herr Örne haft anledning att för några år tillbaka närmare taga reda på denna närings betydelse för vårt land, så förmodar jag, att uttrycket kanske blivit ett annat. Herr Örne vet lika väl som jag huru många hundra miljoner svenska folket förtjänade under krisåren, därför att vi då hade en inhemsk sockerbetsodling, en inhemsk sockernäring. Det bör inte alls bortglömmas, att läget förut varit ett annat än vad det är för dagen. Vidare vet jag ju, att herr Örne har den uppfattningen, att vårt land bör gå före, då det gäller uppdragande och tillämpning av handelspolitiska linjer, och att vi böra försöka följa de riktlinjer i frihandelsvänlig riktning, som uppdragas, när nationalekonomer av olika slag sammanträffa och diskutera förhållandena. Detta kunde man möjligen fordra, att vi skulle göra, om dessa riktlinjer också följdes av andra nationer. Men det är för oss alla bekant, och ingen torde kunna jäva, att handelspolitiken nästan över allt, kan man säga, drives efter helt andra riktlinjer än frihandelsvänliga. Varje land försöker kringgärda sig med tullar och med skyddsåtgärder av olika slag, och att ett litet land som vårt med ett så jämförelsevis litet jordbruk som vårt ensamt skulle kunna stå emot importtrycket utifrån och utan att äga någon sorts regulator reda sig själv under sådana förhållandena, det är för mycket begärt. Jag kan för visso förstå den politik, som herr Örne håller på och att det kanhända under visa förhållanden är riktigt, att den föres av oss här i landet, vill jag icke förneka. Vi böra i allt fall ha uppmärksamheten fäst på härpå. Men om vi skola föra en sådan tullpolitik, då måste vi också fordra, att vi få göra det i jämbredd med andra stater och inte tvingas att tillämpa denna politik, så att våra tullmurar bliva alldeles raserade, ty det gäller i alla fall att skydda oss för osund konkurrens och för dumpingpolitik från andra länder.

Herr Winberg antydde, att det kunde finnas anledning till större klagomål på andra jordbrukets områden. Men det tycker jag väl inte borde ha undgått herr Winberg, att det både finns anledning till sådana klagomål, och att de också med styrka framföras. Jag endast beklagar, att de inte hava framförts med den styrka, att herr Winberg fått reda på dem. Det torde väl inte dröja så länge, innan vi få åtskilliga andra frågor på riksdagens bord, som alla utgöra led i den begärda hjälpen åt jordbruket. Då få vi se, om herr Winberg är vänligare stämd mot jordbrukarna, än han varit i dag.

Han frågade också, om de, som varit med på riksdagsresan till Norrland, inte fått intryck av, att det behöver göras åtskilligt för att upphjälpa förhållandena i Norrland. Jo, för visso! Jag hade visserligen inte förmånen att få vara med på denna riksdagsresa, men jag har varit i Norrland vid flera tillfällen, och jag hade särskild anledning att besöka Norrland föregående sommar på grund av mig anförtrott uppdrag att vara ordförande i 1928 års skogsvårdskommitté. De intryck, som vi erhöilo vid denna resa, hava utmynnat i ett kommittéförlag, som nu ligger till grund för en Kungl. Maj:ts proposition, i vilken man är inställd på betydande statsutgifter för att få upp skogskulturen på en helt annan nivå än den för närvarande intager och försöka nyttiggöra all mark, där skogen inte befinner sig i ett tillfredsställande tillstånd. Dessa åtgärder gälla visserligen icke enbart Norrland, men det är klart, att Norrland bör få god hjälp av vad som sålunda föreslås. I övrigt kan man peka på en mångfald stödå-

gårder, som redan vidtagits för denna landsända, så att jag hoppas, att norr-
länningarna inte skola vara alltför ovänligt stämda mot de provinser, där soc-
kerbetsodlingen nu befinner sig i en mycket betryckt ställning.

Jag vill sluta med att vädja till första kammaren, att kammaren måtte be-
akta det svåra läge, vari sockernäringsen befinner sig, och därför stödja det för-
slag, till vilket jag tidigare tillåtit mig att yrka bifall.

Herr Eriksson, Carl: Storleken av den statshjälp, som redan nu lämnats
för att möjliggöra sockerbetsodlingen i landet, är ju sådan, att man blir mer
än betänksam, då det här föreligger förslag att ytterligare bevilja medel för
samma ändamål.

Av utskottets utlåtande framgår, att konsumenterna redan nu få betala in-
emot 25 miljoner kronor för att möjliggöra betodlingen. Jag håller med herr
Winberg om, att alla skäl föreligga att göra klart för sig, vart det kommer att
bära hän, om man skall fortsätta på de inslagna vägarna.

Då man går att taga ställning till denna fråga, kommer man osökt till den
reflexionen: Hur skulle en enskild hushållare förfara i en situation som denna?
Jag förmodar, att när han komme under fund med, att han kunde köpa den
vara, han producerade, till sådant pris, att den arbetsprestation, som erford-
rats för varans frambringande, utgjorde marginalen, så komme han säkert att
sluta producera den varan. Jag är övertygad om att kammarens ledamöter anse,
att denne enskilde hushållare handlar riktigt, om han så gör, och man
fråga sig då: om detta är riktigt, varför skulle inte en sådan grundsats också
vara riktig för det stora hushållet, Sveriges rike? Ja, den enda förklaring man
kan lämna på att det inte är så, skulle vara den inställning, som sockerproduk-
tionen fått i vårt land, den mentalitet, som den förstätt att skapa omkring sig,
och som gör, att man beträffande denna näring använder en helt annan syn-
vinkel än den, som man anlägger på andra ekonomiska problem. Jag är över-
tygad om, att skulle andra näringars talesmän, med lika och kanske större
rätt än denna närings, ställa anspråk på statskassan, skulle säkert en hel del av
de herrar, som i dag komma att rösta för subventionen, ställa sig mycket
betänksamma. Jag är också övertygad om, att man vid närmare eftertanke
skulle säga sig, att det är oklokt att fortsätta att på det sättet understödja
den ena produktionsgrenen efter den andra.

I utskottets utlåtande har det framskyntat — och detta har berörts här i
dag under debatten — att det skulle vara en mycket stor fördel, om riksdagen
ginge in för denna subvention, därför att det skulle på det sättet kunna bere-
das arbetstillfällen för en hel mängd människor, vilka äro sysselsatta på bet-
fälten och inom sockerindustrien under betkampanjen. Man måste då först kon-
statera det avsteg, som därmed är taget från den arbetslöshetspolitik, vilken
tidigare tillämpats här i landet. Men man bör öven komma ihåg, att mellan
den arbetslöse och det hjälpande samhället befinna sig i detta fall betodlarna
och två sockerbruksaktiebolag. Av dessa känner man åtminstone de senare
inte längre än till tänderna. Men man har tydligen gått in för en rätt sär-
egen arbetslöshetspolitik, då man här talar om, att det är nödvändigt att lämna
detta anslag för att hjälpa och skaffa arbetstillfällen i betdistrikten.

Om man från de utgångspunkter, som jag tillåtit mig antyda, går in på
och granskar utskottets utlåtande, observerar man genast ett sakförhållande.
Tidigare under debatten har mig veterligen endast ett uppslag givits, som in-
nebär ett försök att komma ifrån det nuvarande tillståndet, och det är den
motion, som väckts i andra kammaren av herr Edvin Sköld. De synpunkter,
som i den motionen anföras, och som ställa i utsikt, att man inom viss tids-
period skulle kunna ställa denna statshjälp på avskrivning, de synpunkterna
har man mycket samvetsgrant utmönstrat ur utskottets utlåtande. Men man

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

observerar i stället något annat. Om kammarrens ledamöter läsa bestämmelserna i fjärde punkten av departementschefens särskilda detaljregler, mot vilka utskottsmajoriteten icke gör någon invändning, påträffar man där rena motsatsen till de synpunkter, som herr Sköld velat få fram. Man ställer där i utsikt, ja man nästan gör sig angelägen om att sammankoppla statshjälpen med så stor betareal som möjligt. Med andra ord: utskottets flertal tyckes ha den uppfattningen, att det gäller att draga in så stor betareal som möjligt till erhållande av denna statshjälp för att i kommande tider därmed kunna motivera nödvändigheten av betodlingens bibehållande.

En annan omständighet, som man också observerar i utskottets utlåtande, är utskottets ställningstagande till den Björnssonska motionen. Herr Björnsson har föreslagit skrivelse till Kungl. Maj:t, vari förordas åtgärder, som skulle kunna möjliggöra en rationalisering av sockerindustrien. Härpå svarar utskottet med att tala om, att de sockersakkunniga allt fortfarande hålla på med sitt arbete, och att de direktiv, som äro givna åt dessa sockersakkunniga, innefatta möjlighet för dem att även till bedömande och beaktande upptaga de synpunkter, som herr Björnsson anfört i sin motion. Jag får nu säga för min del, att det är en rätt säregen tågordning, som de sakkunniga följt vid sin utredning. (Herr *Enhörning*: Ja, men det är socker i botten!) Ja, det är socker i botten, men det förefaller, som om vederbörande först borde ha verkställt utredning om de betingelser, som sockerindustrien har för att rationaliseras. Ty om en omläggning hade kunnat möjliggöras, så hade statshjälpen kunnat undvaras. I stället har sakkunnigas arbete gått på helt andra linjer, och först sedermera komma de, i händelse de beakta de synpunkter, som äro anförda i den Björnssonska motionen, att gå in på ett bedömande av sockerproduktionens egna möjligheter till rationalisering. Och tidpunkten när de sockersakkunniga komma med sitt utlåtande i denna del, är något, som ingen av oss känner. Ja, med tanke på utredningar i allmänhet och på den tid, som det måste taga särskilt för en utredning av denna art, då det gäller att tränga in i ett enskilt företags betingelser, tänker jag, att utredningen blir rätt så svår att slutföra. Jag tror heller icke, att resultatet kommer att bli så storartat.

Vad jag, herr förste vice talman, här yttrat, avser givetvis både min ställning till Kungl. Maj:ts förslag och det av utskottets flertal dikterade utlåtandet. Skulle jag bli ställd inför valet mellan de bägga ståndpunkterna, kommer jag givetvis att föredra den utdebitering, som utskottets flertal föreslår i form av statshjälp. Men till dess, herr förste vice talman, ber jag att få yrka bifall till de reservanters förslag, som hemställt om avslag såväl å Kungl. Maj:ts förslag som å det förslag, utskottets flertal framlagt.

Herr **Lindgren**: Herr förste vice talman! Det är omöjligt för mig att förstå, att socialdemokraterna, vilka ju anse sig i främsta rummet representera de svenska arbetarna, i stort sett kunna enas om ett förslag, som, därest det av riksdagen antages, måste medföra, antingen att den svenska betodlingen måste nedläggas med därav följande konsekvenser i form av arbetslöshet och svåra lidanden för flera tiotusental svenska arbetare, eller ock att samma arbetare måste upptaga en tröstlös konkurrens mot å ena sidan en hänsynslös dumping från Tjeckoslovakien, där arbetarna för övrigt ha en vida lägre levnadsstandard än hos oss, och å andra sidan mot negrer, som på grund av klimatiska och andra förhållanden knappast behöva kläder eller bostäder, i varje fall endast mycket primitiva sådana, och vilkas levnadsbehov tillfredsställas huvudsakligen med billigt ris och trädens frukter, som en givmild natur och ett tropiskt klimat skänka dem. Någon animalisk föda torde sällan ifrågakomma för dessa arbetare.

Herr Åström var nyss inne på frågan om möjligheten för de europeiska län-

derna att med framgång odla sockerbeter, och han uttalade därvid den mening, att Sverige i det hänseendet hade den största möjligheten, i varje fall större möjlighet än övriga europeiska länder. Men, herr Åström, varför inte tillägga, att i dessa andra europeiska länder har man i alla fall gått in för att stödja betodlingen genom höjda tullar och varför inte tillika upplysa om, att levnadsstandarden för arbetarna här i Sverige är vida högre än arbetarnas levnadsstandard i övriga Europa?

Nu har ju herr Björnsson anslutit sig till utskottsmajoritetens förslag, men jag får säga, att jag har lika svårt som han i början tycktes ha att förstå detta förslag till lösning av det föreliggande problemet. Att det till sina verkningar och till sina konsekvenser är äventyrligt och farligt kan jag däremot begripa, och detta har också på det mest övertygande sätt ådagalagts här under diskussionen, under överläggningar man och man emellan och i pressen.

Blir man nu slutligen ställd i valet mellan två onda ting, väljer man naturligtvis det, som man efter samvetsgrann omprövning finner vara minst skadligt. Jag saknar emellertid i detta ögonblick anledning att avgiva någon deklARATION om, vilket av de två nämnda förslagen, som jag finner till sina konsekvenser vara för landet skadligast och äventyrligast. I andra länder, där man har rikare ekonomiska resurser än svenska staten disponerar över, tillgripes man tullar och icke statssubvention som vapen i handelskrig, då det gäller att skydda det egna landets näringsidkare och arbetare och deras levnadsstandard mot konkurrens och dumping av varor framställda med utländsk arbetskraft med dess mera primitiva behov. Jag tror inte, att vi här ha råd att handla annorlunda. Vi få inte glömma, att vi även utan att ge oss in på statssubventioners äventyrliga och för statens finanser farliga väg icke äro i tillfälle att till fullo kunna tillgodose alla rättmätiga sociala och kulturella krav på statshjälp som framställas.

Herr förste vice talman! I det sunda förnuftets namn och i de många tiotusentalen svenska arbetares, som äro beroende av svensk sockerproduktion, välförstådda intresse anhåller jag att få yrka avslag å såväl utskottets hemställan som den av herr Åström m. fl. avgivna reservationen samt bifall till den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. avgivna, vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr **Gabrielsson**: Då jag representerar en landsända, som egentligen inte har något intresse av att införa högre tull på socker men jag ändock varit med om att i det sammansatta utskottet reservera mig till förmån för en mindre höjning av sockertullen, har jag ansett mig böra med några ord klargöra skälen till mitt ståndpunktstagande i detta avseende.

Jag betraktar inte denna fråga såsom avseende ett understöd till sockerbetsodlingen, till skåningarna, såsom man populärt säger, utan jag ser den som en angelägenhet från statsmakternas sida att uppehålla en näring, då man inte vet eller kan överskåda, vilka konsekvenser det skulle medföra, därest den nedlades. Det är därför jag såsom norrlänning och som konsument av socker — icke som producent — anser, att det är statsmakternas skyldighet att upprätthålla denna näring. Jag anser också, att det lämpligaste sättet härvidlag är det, som hittills begagnats när vi velat skydda oss mot utländsk konkurrens, nämligen att åsätta varan en lämpligt avvägd tull. Nu förstår jag så väl, att frihandlarna, som inte alls vilja höra talas om någon tull, inte ha velat gå med på förslaget härom, utan i stället hava gått på en annan linje. Men jag för min del anser — och många talare här i dag hava framhållit detsamma — att man inte kan överskåda konsekvenserna av det understöd, som sålunda föreslagits. Emellertid har inom utskottet majoritet erhållits för detta förslag. Om man då skulle vara konsekvent, borde man naturligtvis, såsom här också

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

yttrats, föreslå borttagande av den övriga tullen på socker. Vi ha ju redan nu en skyddstull på 10 öre för kilogram, men den har ansetts otillräcklig, och därför har Kungl. Maj:t, vilket jag också finner vara det mest naturliga och riktiga, föreslagit en lämplig tullhöjning för att man därigenom skulle kunna skydda sockerbetsodlingen för framtiden. Jag tror för min del icke, att vi i fortsättningen genom utdebitering på skattemedel kunna understödja sockerbetsodlingen, då konkurrensen är så svår som den är, utan jag tror säkert, att om vi inte skola göra så som åtskilliga anse lämpligt, nämligen helt nedlägga sockerbetsodlingen, hade det varit det enda riktiga och förnuftiga att gå med på förslaget om höjning av tullen. Jag tror, att den, som vill resonera praktiskt och förståndigt, skall medgiva detta. Jag har varit i tillfälle att tala med många från mina trakter, och jag är säker på, att de inte skola med något större missmod se, om de få betala 3 öre mera per kilo för sockret, som nu står i så lågt pris, att man aldrig kunnat ana, att vi skulle kunna få socker till det priset. Skulle priset nu ökas med 3 öre, kan säkert ingen ha något att rimligen invända häremot. Men däremot tror jag, att det skulle väcka mycket stor ovilja i våra norrländska bygder, om man med flera miljoner — jag vet inte hur många miljoner det kan bli, ty jag vet inte hur stor konkurrens vi få, och hur sockerpriset kommer att ställa sig i framtiden, ty om sockerpriset blir ännu billigare, så komma vi kanske upp till en subvention av 6 miljoner kronor — skulle understödja de skånska betodlarna. En sådan åtgärd kommer att betraktas med mycken ovilja. Om vi däremot följa de principer, vi hittills tillämpat, då man velat stödja en näring, nämligen att man naturligast och bäst skyddar den genom en lämpligt avvägd tull, då är jag säker på, att en sådan åtgärd bland mina meningsfränder och valmän uppe i Norrland och även av folket i allmänhet i våra norrländska bygder inte kommer att missuppfattas, ty de komma säkerligen att känna mycket större ovilja, om riksdagen i dag med frångående av tullinjen beslutar subvention.

Det var vidare några uttalanden av generaldirektör Örne, som jag inte kan underlåta att i viss mån inlägga min gensaga mot. Han säger, såsom ju utskottets ordförande också konstaterat nyss, att denna näring åtnjutit många miljoner i subvention och numera kan understödet betraktas som en fattighussubvention. Herr Örne är ju alltid konsekvent, och såsom han ser saken, förstår jag, att han måste gå emot ett beslut om tullförhöjning. Men att säga, att denna subvention är en fattighussubvention, då det gäller understöd åt en näring, som är så viktig för vårt land som sockernäringen är, tycker jag dock är att säga för mycket. Han säger också, att understödet från det allmänna kommer i alla händelser att verka farligt och hämmande för utvecklingen för den enskilde individen. Ja, det kan man ju säga. Men om man från länder med mycket gynnsammare produktionsmöjligheter blir utsatt för så svår konkurrens som vi blivit här i landet, att det är omöjligt för den svenska sockernäringen att existera, då måste det allmänna ingripa för att på lämpligt sätt skydda just den näringen. Och det är vad jag för min del anser vara behövt i detta avseende.

Sedan citerade herr Örne en tidning, som ville påstå, att om vi skulle höja havretullen, skulle norrlandsbönderna också få subvention. Även jag har läst den tidningens uttalande, och jag blev ganska förvånad däröver. Men om man därjämte läst de tidningars uttalanden, som försökt bemöta detta, finner jag, att det nämnda påståendet inte var fullständigt oriktigt, därför att, såsom nyss sagts från denna plats i dag, havren nu kostar 9 öre för kilogram, medan den i fjol i våra trakter kostade 17 öre.

Om vi då öka den med 4 öre, är den likväl billigare än vad den var förra året. Sålunda finns det något berättigande i detta resonemang, men jag kan inte underlåta att säga, att tidningarna och statistiken gå till väga på angefär sam-

ma sätt: då de skola bevisa någonting, så taga de det, som är mest lämpligt för bevisföringen. Den tidning, som här nämndes, citerade en annan tidning — en norrlandstidning, vilken har gjort gällande — för att inbilla sin läsekrets hur skadligt det skulle vara att höja havretullen med 4 öre — att det skulle bli en merutgift för bönderna i Västerbottens län ensamt med 2,000,000 kronor. Jag har roat mig med att undersöka förhållandet något, och det visar sig, att för att det skulle bli en merutgift av denna storlek genom en tullförhöjning av 4 öre, så skulle bönderna i Västerbotten köpa havre för 8,000,000 kronor om året. Om man ser efter, finner man, att hela den beskattningsbara inkomsten från jordbruket i Västerbotten plus från kronoparkerna utgör drygt 17,000,000 kronor. Detta skulle betyda, att om det där omtalade påståendet vore riktigt — och det gjordes för resten av en vederhäftig tidning, den anses åtminstone vederhäftig — köpte bönderna i Västerbotten havre åt hästarna för nära halva sin inkomst. Så långt kan jag inte tro, att man skulle kunna ge sig till att slösa, men i varje fall drogs detta resonemang upp i tidningen för att bevisa, huru vansinnigt det kungl. förslaget om havretull var.

Vidare har det sagts, att man skall försöka koncentrera odlingen av sockerbeter till de mest sydligt belägna trakterna i Skåne, som äro mest gynnsamma härför, och det kan kanske hava ett visst berättigande, men jag vill säga, att under de resor, jag har varit i tillfälle att företaga i statens egnahemsstyrelse, har jag också haft möjlighet att konstatera, huru värdefullt det varit för de minsta jordbrukarna, våra egnahemslantagare, att hava dessa små sockerbetsodlingar. Och man hör oftast, när man resonerar med dem, hur de skola kunna klara sina annuiteter och räntor, hurusom de säga, att de skola betala dessa, när de skördat sockerbeterna. Det är synnerligen värdefullt för dem att ha en sådan tillgång. På Gotland i synnerhet tror jag, att dessa småbrukare ha mycket stor nytta av sin sockerbetsodling, och det är därför, som jag för min del anser, att det inte skulle vara välbetänkt att företaga en sådan koncentration. Och fastän det kan finnas vissa trakter, där jordmånen är sämre, så tror jag, att genom att vederbörande sköta arbetet själva på sina småbruk, kan det kanske vara lika lönande att fortsätta där, som det är på storbruk, där driften skall skötas med lejd arbetskraft.

Vidare talade herr Winberg om att under den riksdagsresa, som gjordes i Norrland, och framför allt under den del därav, då man var i nordligaste Norrbotten, så var det mycket bekymmersamt att se, hur stor arbetslöshet där rådde. Ja, det har egentligen knappast något samband med frågan om stöd åt sockerbetsodlingen, och jag vill säga, att vi ha oftast stora anspråk på statskassan, då det gäller anslag till Norrland, men jag tror inte, att vi gynna möjligheten att få dessa anslag genom att konsekvent sätta oss på tvären, när det gäller anslag till sydligare trakter. Jag ser saken så, att de önskemål, som jordbrukarna i Norrland kunna framställa, äro ännu mera berättigade, men jag vill därför inte säga absolut nej, när det gäller en viktig sak för sydligare landsändar. Och om vi nu skola lägga ned sockerbetsodlingen på grund av den stora konkurrensen utifrån, så kan det hända, att när det har gått några år och vi ha lagt ner vår sockerbetsodling, kommer priset att höjas rätt avsevärt; vi få kanske betala tillbaka flera gånger, vad vi under mellanåren inbesparat, och ångra, att vi inte understött en så pass viktig näring som sockerbetsodlingen.

Herr talman! Då jag har den uppfattningen, att det kungl. förslaget i detta avseende är mest förståndigt och riktigt, ber jag att få yrka bifall till den reservation, som herr Johan Nilsson m. fl. avgivit.

Herr **Vennerström**: Herr talman! Jag begärde ordet, när herr Johanson i Östersund, talesman för samma norrlänningar som undertecknad, här hade ordet. Jag ber att få instämma i herr Johanssons hela argumentering, i alla

*Ang.
åtgärder för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

premisserna, men jag ber att få taga avstånd från det yrkande, till vilket herr Johansson kom. Jag satt, höll jag på att säga, på halvspänn eller helspänn för att instämma i herr Johanssons argumentering, som utefter hela linjen löpte fram till avslag såväl i fråga om tull som även i fråga om subvention, men då herr Johansson slutade med att yrka bifall till subventionen och däri- genom förkastade alla sina premisser och sitt föregående logiska resonemang, så fann jag mig tvungen som talesman för samma Norrland att anhålla om ordet för att yrka rent avslag på såväl tanken på tull som även tanken på subvention.

Jag har under förhandlingarna här i dag sysslat med en del matematiska be- räkningar. Jag gick i början av debatten till en av mina värderade partivän- ner, en av våra främsta jordbrukare, herr Linders på skånebänken — jag kan nämna namnet — och frågade honom om uppgifter rörande dels några typiska betodlarkommuner i Skåne, alltså rena betodlarkommuner, dels några bland- ningskommuner, där det förekom både betodling och fabriksnäring. Han nämnde då av de förra följande fyra kommuner: Vällinge, Stora Harrie, Ty- gelsjö och Kyrkheddinge. Av blandningstypen nämnde han följande fyra: Kävlinge, Hököpinge, Stora Köpinge och Svedala.

Jag hörde herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet med värme tala om och lämna en del faktiska uppgifter rörande det svåra nödläget inom vår typiska betodlarprovins, den provins, till vilken de nyssnämnda kommu- nerna höra. Jag skulle, herr talman, med samma värme och kanske med litet större trohet gentemot sanningen kunna tala om nödläget i den del av vårt land, som jag själv har det nöjet att i riksdagens första kammare föra talan för. Jag har därför tagit mig friheten att göra en jämförelse mellan det eko- nomiska läget å ena sidan för kommunerna i betodlarprovinsen Skåne, å andra sidan för Norrland. Jag finner för den första gruppen av kommuner följande: i Vällinge har man en kommunalskattebörd på 5 kronor, i Stora Harrie 6 kronor 50 öre, i Tygelsjö 5 kronor 5 öre och slutligen i Kyrkheddinge 5 kronor 40 öre. Det blir alltså en genomsnittlig kommunalskattebörd av ungefär 5 kronor 50 öre. Går jag till den andra gruppen, de blandade kommunerna, finner jag för Kävlinge en kommunalskatt av 3 kronor 70 öre, Hököpinge 5 kronor 50 öre, Stora Köpinge 5 kronor 10 öre och Svedala 6 kronor 30 öre, alltså en ge- nomsnittlig kommunalskattebörd på en liten smula över 5 kronor. Jag vill tillägga, att samtliga uppgifter gälla 1929.

Sedan går jag till mitt eget, herr Gabrielssons och även herr Johanssons i Östersund Norrland, och jag finner för Västernorrlands län — jag tar ett par tingslag liggande väster om Sollefteå, alltså väster om min egen bygd — en genomsnittlig kommunalskattebörd av 10 kronor. Sedan tar jag ett tingslag ifrån herr Johanssons Jämtland, nämligen Hammerdals tingslag. Där har man en kommunal skattebörd av minst 9 kronor, högst 14 kronor 30 öre d. v. s. en genomsnittlig summa av 11 å 12 kronor per bevillningskrona. Där- efter tar jag herr Gabrielssons Västerbotten och stannar för Skellefteå tings- lag, där minimiskattebördan är 10 kronor och maximiskatten 13 kronor 50 öre. Den genomsnittliga är alltså ungefär 11 kronor 75 öre.

Man har talat om arbetslösheten, och man har talat om fattigdomen i Skåne. Herrarna förstå, att jag som talesman för Norrland icke kan under- låta att även där draga mina bestämda paralleller. Beträffande fattigvårds- bördan finner jag, vad gäller de nyssnämnda skånska kommunerna, att det antal kommunens medborgare, som tynga fattigvården, för den första gruppen av kommuner, de typiska betodlarkommunerna, utgör ungefär 2 procent av kommunernas hela befolkning, och vad gäller den andra, den blandade typen, utgöra de 2 procent eller något mera av samtliga kommunens inbyggare. Sedan går jag återigen till Norrland, och där finner jag för Västernorrlands

län. för de nyssnämnda kommunerna från mitt eget län, att ungefär 8 procent av kommunernas medborgare falla fattigvården till last. Går jag till herr Johanssons i Östersund Jämtlands län, falla 7.5 procent fattigvården till last, och går jag till herr Gabrielssons Västerbottens län, falla ungefär 8 procent av kommunernas inbyggare den kommunala fattigvården till last.

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Herrarna förstå, att med allt erkännande åt det varma talet från statsrådet och från en sådan böndernas talesman som andre vice talmannen om det stora nödläget och den fruktansvärda ekonomiska pressen i de betodlande provinserna, måste vi, som föra talan för det Sverige som har den karga jorden — långt kargare än den i södra Sverige — säga oss, att en sådan politik, som slänger miljon efter miljon, tiotals miljoner efter tiotals, ut på den näringen, den kunna vi inte tänka på.

Den värderade talesmannen från Örebro län, herr Lindgren i Örebro, satte denna fråga i samband med hela arbetslöshetsproblemet, och han vädjade med en viss ironi till socialdemokraterna och sade, att vi rent av skulle svika arbetarna, om vi inte ginge in för de nu åskade anslagen, vare sig i form av tull eller i form av subvention. Jag ber att få erinra herr Lindgren i Örebro om att även i detta fall kunna vi norrlänningar peka på en annan näring som kämpar med samma internationellt dåliga konjunktur, som kämpar med dumpingpolitik, visserligen inte från negrerna, som herr Lindgren i Örebro talar om, men dock med dumpingpolitik. Jag erinrar om den norrländska sågverkshanteringen, som är utsatt för synnerligen dåliga internationella konjukturer, och där en dumpingpolitik från det stora, väldiga Sovjetrysslands sida spelar samma förödande roll som exempelvis dumpingpolitiken till äventyrs gör gentemot vissa alster av den svenska jordbrukshanteringen. Min gamle värderade vän herr Enhörning, där nere, kan bevittna, att vad jag i detta fall säger är fullt korrekt. Och gå vi sedan till denna dumpingpolitikens inverkan i fråga om de norrländska och alltså även de enhörningska arbetarna, ter den sig på ungefär följande sätt.

Jag gick under debatten ned i biblioteket, jag tog fram Sociala Meddelanden och jag stannade för den 31 december 1929. Jag fann i arbetslöshetsrapporterna beträffande sågverksarbetareförbundet, som ju omfattar denna arbetargruppering, vid det tillfället inte mindre än 57.9 procent arbetslösa, d. v. s. 14,240 av 24,611. Mer än hälften av hela denna närings arbetare befann sig sålunda vid det tillfället utan tillgång till arbete. Jag vill fråga min värderade vän från Örebro, som nu går in för tullen eller subventionen med hänsyn till arbetslöshetspolitiken för den skånska betodlingen: Vad vill herr Lindgren i Örebro göra för sågverkshanteringen? Han kan väl inte till äventyrs vilja genomföra någon tull, det går ju inte. Vill han i det fallet gå in för en subvention, som lämnar till de norrländska bolagen så mycket pengar, att det motsvarar ungefär $\frac{4}{5}$ av hela det råvaruvärde, som de norrländska, enhörningska bolagen betala till dem, som ha de norrländska skogarna att sälja till bolagen? Jag såg, att herr Lindgren i Örebro ruskade på huvudet, jag får väl tolka denna huvudskakning som ett nej. Jag instämmer helt och fullt, jag betraktar en sådan politik som rena, rama ekonomiska galenskapen, men är det så i fråga om denna näringsgren, vill jag för min del hävda, att det inte heller ekonomiskt är sunt förnuft att gå den vägen, då det rör den skånska betodlingen.

Herr Lindgren i Örebro vädjade till det sunda förnuftet: »i det sunda förnuftets namn» yrkade han bifall — jag hörde inte, om det var till tullen eller subventionen, men det kan spela tämligen liten roll. I det sunda förnuftets namn, i den sunda, praktiska ekonomiens namn anhallar jag, herr talman, att få yrka avslag såväl på tullen som även på subventionen, och jag vill därjämte tillägga, att den argumentering, jag framfört, kommer jag sedan under riks-

Ang.
ägårderna för
sockerbets-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

dagen även att ha som motivering, då jag kommer att för min del bestämt säga nej till varje sådan ekonomisk politik rörande jordbruket i allmänhet, som med hjälp av tullar, av inmalningstvång och dylikt söker gå samma vägar som man nu vill vandra i fråga om den skånska betodlingen.

Herr Henriksson: Herr talman! Om man studerar den kungl. propositionen, får man, även om man inte har någon föregående praktisk erfarenhet på området, en ganska god inblick i betodlingens betydelse för stora delar av vårt land. Det står också i den kungl. propositionen, att det är jämnt hundra år sedan man här i landet började resonera om sockerbetsodling. Det är 92 år sedan det första betsockret blev tillverkat här. Man kan vara förvissad om att det under alla dessa år varit ganska många hjärnor och klyftiga hjärnor, som arbetat på denna närings förkovran, för att vi skulle nå, dit vi nu kommit. Jag tror inte, att det varit något lätt arbete. Statsmakterna ha också givit ett betydande stöd, för att dessa män skulle nå fram till det mål, som de arbetat för. I dag 100 år efter begynnandet av den svenska sockerbetsodlingen, står det i en av de avgivna motionerna, att vi skola försöka avveckla denna näring, på sex år om det kan gå. Ja, jag tror, att det kan gå på sex år, om dessa herrar, som stå bakom den tankegången, få tillräckligt med medhjälpare för att fullgöra sitt värv, ty det behövs i regel inte några klyftiga personer för att rasera någonting, men väl för att bygga upp det. Jag betvivlar således inte ett dugg, att det kan gå för sig. Om det däremot kan gå för sig utan protester till och med från socialdemokratiska partikamrater, det vågar jag nästan tvivla på. Om man läser den kungl. propositionen, så finner man, att där är tydligt sagt av personer, som arbeta på betfälten, och av arbetare i fabriker, att om betodlingen skulle avstanna i Skåne, bli de utan både det ena och det andra. De ha till och med sagt, att det har varit omöjligt för dem att reda sig, detta till följd av det lilla minus, som redan nu uppstått i inkomsten till följd av minskad betodling.

Jag skall inte gå in på alla detaljer, som man kunde ha anledning att syssla med, jag skall bara säga ett par ord till de herrar, som här gjort gällande, att det är det feta Skånes lantbrukare, som få hela det stöd, som staten här lämnar. Jag undrar, hur ni ha läst handlingarna i denna sak; jag har inte kunnat finna något sådant. En liten titt i propositionen visar tydligt, att Skånes betodlare de senaste åren inte erhållit ett enda öre av staten, utan snarare bidragit kanske med några miljoner till att upprätthålla hela detta stora maskineri, som befolkningen för med sig. I varje fall kan man med utgångspunkt från priset för 100 kg. betor ur den kungl. propositionen utläsa, vad som givits ut från det ena och det andra häradet — det står uttryckligen i propositionen — vad varje härad fått satsa för att hjälpa alla dessa olika arbetare. Man får fram detta genom att jämföra inkomsterna med utgifterna. Ty allt går ut på att hjälpa arbetarna, såsom jag redan sagt, betskötarna, arbetarna vid sockerfabrikerna, järnvägarna o. s. v. Skall man taga bort betodlingen, så tror jag, att det går sämst för arbetarna, som verkligen med de sista årens resultat ha tillgodogjort sig det skydd, som förefinnes, möjligen med det undantaget, att sockerfabrikerna ha erhållit för mycket på sin andel. Det skall jag låta herrarna själva räkna ut. I varje fall vill jag säga, att jag tror det, och att det är detta, som är anledningen till att sockerfabrikerna inte velat släppa oss fria från de eländiga femårskontrakt, som vi ha gett oss in på.

Om jag övergår till vad det här verkligen gäller, tull eller subvention, får jag säga herrarna, att jag är mest böjd för tullen. Jag anser att denna skulle vara bättre, även om den utginge efter en glidande skala och bara nödortfigt överskred gränsen för det minsta möjliga för betodlare och betarbetare.

Det vore ändå bättre än dessa årligen återkommande besvärligheter, som avslutna här innebära. Jag är inte stämd för tullen, därför att den skulle ge betodlingen ett enda öre mer, men jag är det, därför att man då skulle nå en tryggare ställning för såväl betodlarna som betskötarna. Herrarna tro kanske, att det är tids nog att börja ordna för betodlingen i nästa vecka, ifall nu riksdagens beslut blir sådant, att någon betodling skall äga rum. Så är emellertid inte förhållandet, åtminstone inte, om en sådan skall ordnas rationellt. Då får man redan föregående höst börja på därmed. Då skall man lägga ut all den ladugårdsgödsel, som finnes, och plöja ned den, för att ha allting ordentligt förberett, så att man åtminstone vid normal väderlek skall kunna nå någorlunda gott resultat av betodlingen. Och om man har gjort detta, och det av den ena eller den andra anledningen blir så, att betodlingen helt och hållet eller till hälften kommer att inställas, så medför det en direkt förlust, inte blott med hänsyn till det arbete och de kostnader, som dessa förberedelser förorsaka, utan på de bästa jordarna kan det mycket väl hända och inträffar i regel, att den sädesgröda, som där odlas, blir till hälften förstörd på grund av för hög växtkraft. Det är säkerligen också detta, mina herrar, som har medfört, att betodlingen blev litet större än vad som var beräknat i fjol, ty till följd av de föregående, före riksdagsbeslutet redan vidtagna arbetena, var man tvungen att taga en förlust, vilket håll den än skulle komma på.

Tullen har också sitt berättigande, därför att vi enligt tull- och traktatkommittén årligen skänka bort eller få betala cirka 36,000,000 kronor för mycket till industrien och dess arbetare. Detta får lantbruket offra, enligt vad uträkningarna visa. Om då denna lilla tullhöjning verkställes, så tycker jag verkligen, att det skulle synas fördelaktigt för herrarna på industrisidan att få »avkvitta» detta lilla belopp om cirka 4,000,000 kronor, ty när tullkommittén en gång blir färdig, uppstår den frågan: kunna industrien och dess arbetare ordna det så, att det uppstår jämställdhet, d. v. s. att alla dessa 36,000,000 bli »nedkvittade»? Jag tror det inte! Då hade det väl varit fördelaktigt att göra denna lilla avbetalning redan nu.

När vi under föregående år ungefär vid samma tid som nu hade sockerdebatt i denna kammare, så kom en andrakammarledamot fram till mig, en ledamot, som hade sin bostad norr om Skånes gränser, och han sade: »Det är bäst, att vi gräva ett stort dike mellan Skåne och den övriga delen av landet, så få ni stanna där nere och sköta er själva — vi vilja inte ha med er att göra.» Han sade det mycket skämtsamt, men om det också hade sagts från talarstolen i denna kammare med fullt allvar vid ett sådant tillfälle som i dag, så skulle jag verkligen inte ha blivit förvånad, och jag skulle ha tagit det med jämnmod. Och om det yttrandet hade fällt så tidigt som före kriget, så hade det inneburit en stor förmån: då hade vi i Skåne nu haft så gott om penningar, att vi mycket väl kunde ha tagit förlusten själva och låtit er få billigt socker i hela landet. Men nu blir det annorlunda till följd av inträffade omständigheter, som jag inte behöver nämna. Det blev inga penningar i Skåne, och därför finns det många tusen lantbrukare, som vid detta tillfälle inte ha råd att betala ett enda öre mer, för att ni skola få äta billigt socker. Man måste i stället se till att få åtminstone så pass mycket att det går jämnt ihop. Deras egna pretentioner få anstå så länge.

Om dessa herrar, som ha yrkat avslag, därmed menat, att vi skulle odla betor till de dåliga priser, som nu råda, så skulle jag verkligen vilja offra mycket av mitt riksdagsarvode, om jag kunde få herrarna att bli betodlare i det feta Skåne. Jag tror säkert, att om ni inte ha någon direktörs-lön eller något bankkonto, som är bra att hjälpa till med, så skulle ni ej bli gamla där. Ni skulle snart komma därifrån utan kläder på kroppen, som det heter på

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

skånska. Om avslagsyrkandet däremot hade kommit från verkliga arbetarrepresentanter från något av de betodlande distrikten, så skulle jag ej tvekat en minut att rösta med dem, ty märk väl, mina herrar, om ni taga eder ett studium av den kungl. propositionen, så få ni klart för er, att även med det föreslagna priset blir det ej mycket att tjäna och ännu mindre för en riksdagsman, som ej själv har tillfälle att ordna sin betodling, men det kan hjälpa dem, som arbeta 12—14 timmar om dagen, det kan hjälpa alla de många tusenden, som här behöva tjäna en slant. Jag kan därför ej gå på ett avslagsyrkande för dessa människors skull, ty frågan är dock i hela sin vidd en arbetarfråga. Det kommer man aldrig ifrån. Ni må räkna aldrig så mycket så går det till arbetare, endera i sockerfabrikerna eller i gödningsfabrikerna eller vid järnvägarna eller annorstädes.

Jag får säga, att betodlingen är för Skåne lika nödvändig som skogarna för Norrland, och om Norrland bleve berövat sina skogar och Skåne sin betodling, så kunna ni gärna giva bort jorden för ingenting. Jag vill tillägga, att om den kungl. propositionen inte hade varit så dålig, som den är, så skulle jag ha röstat för den, men då den redan för dagen är 17 öre sämre än det här föreliggande förslaget, och då därtill kommer att icke ens detta pris garanteras, så förstå alla här närvarande, att jag måste för den skull yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Åström: Herr talman! Endast ett par korta repliker, som jag finner mig föranlåten att giva utskottets högt värderade ordförande. Han har tydligen missuppfattat mitt uttalande, då han påstod, att jag skulle ha sökt göra gällande, att järnhanteringen ej alls hade fått något understöd. Jag sade i mitt anförande, att riksdagen hade icke velat gå med på den tullförhöjning, som föreslagits för järnhanteringen. Jag har nämligen en erfarenhet redan en gång förut om att järnskrotet börjar spöka, då det gäller vårt lands järnhantering och dess förutsättningar. Då utskottets ärade ordförande dessutom uttryckte sina funderingar om hur det skulle vara för den hanteringen här i landet, som jag kan anses ha några små förbindelser med, nämligen tobakshanteringen, om den skulle kunna existera utan understöd, ifall den ej vore monopoliserad, så vill jag säga, att jag kan mycket väl förstå, varför herr ordföranden har dessa bekymmer, ty det enda råmaterial, som denna näringsgren använder sig av, taget här i landet, det produceras ju i Skåne, och eftersom förhållandena där nere tyckas vara sådana, att man ovillkorligen måste ha ett mycket starkt understöd från statens sida för att överhuvud taget kunna producera något, så går herr ordföranden ut från den förutsättningen, att då måste det också ha varit förhållandet på detta område. Nu är det så, att tobakshanteringen alldeles säkert har rätt sig utan understöd, även om den ej varit monopoliserad, därför att det lilla råmaterial, som tages här inifrån landet, är av en så ofantligt liten betydelse för hanteringen, att dess tillvaro eller icke tillvaro spelar ungefär jämnt ingen roll. Men däremot skulle det antagligen ha sett litet sämre ut i den svenska statskassan och varit litet tråkigare för finansministern att för närvarande kunna få budgeten att gå ihop, om ej den hanteringen hade varit monopoliserad.

Herr Sandler: Jag anser mig ej böra införa i debatten någon ny synpunkt i dess sista stund. Jag har begärt ordet i anledning av de intressanta upplysningar, som lämnades av utskottets ärade ordförande på en punkt, där han borde kunnat tala med stor sakkunskap. Det var nämligen då herr Nilsson i Skottlandshus lämnade kammaren upplysning om vad man kunde förmoda vara anledningen till det förut exceptionella förhållandet, att stora sockerbolaget denna gång inte har velat lämna det officiella organet på området några uppgifter

om den odlade betarealen. Herr Nilsson i Skottlandshus sade först, att bolaget nog ej hade vägrat. — Vi skola ej tvista om själva ordens valör. Om jag å ämbetets vägnar av herr Nilsson i Skottlandshus blir ombedd om en upplysning och jag säger: »Den uppgiften meddelar jag ej» eller: »Den anser jag mig ej kunna meddela», och herr Nilsson i Skottlandshus sedan uttrycker sig så, att jag har vägrat att lämna upplysningen, så kan man ju säga, att det är onödigt hårt att uttrycka sig så, men saken är ju densamma. För övrigt vill jag erinra om, att herr Örne i det anförande, som föranledde herr Nilssons i Skottlandshus replik, fullkomligt korrekt återgav vad som står i den tryckta publikationen från statistiska centralbyrån, nämligen att stora sockerbolaget icke har ansett sig kunna lämna uppgifter annat än om den kontrakterade arealen. Det förhåller sig, mina herrar, sålunda naturligtvis ej så, att stora sockerbolaget har lämnat någon oriktig uppgift. Stora sockerbolaget har svarat ämbetsverket på en fråga, som inte var framställd, och som saknade intresse i det här sammanhanget. Om man frågar efter den faktiskt odlade arealen och det svaras hur mycket som är kontrakterat, då är det ju ej svar på frågan. Vid en förnyad hänvändelse erhöles sedan det beskedet, att bolaget ej ansåg sig kunna meddela de äskade upplysningarna. Som jag förut har påpekat, är det första gången, som det har hänt. Att det ej kan ha hänt utan någon särskild anledning är ju för var och en uppenbart. Herr Nilsson i Skottlandshus sade, att man ju ej skall blåsa upp en sådan här sak, om en uppgift blivit litet grand oriktig — »i någon ringa mån», som jag antecknade ifrån herr Nilssons i Skottlandshus anförande. Man skall väl ej fästa så stort avseende vid det. »I någon ringa mån» sade han. Ja, kan man verkligen anse, att det är i någon ringa mån, då det gäller en marginal av cirka 4,000 hektar, drygt 15 procent av den kontrakterade arealen? Om jag går till utskottets betänkande och ser vad det har räknat med för förutsättningar för subvention och kalkylerar fram vad de där fyra hektaren med 1929 års betskydd skulle betyda, så finner jag, att de fyra hektaren representera ett belopp av 250,000 hektar för staten. Om det gällde ett vanligt statsutskottsärende och det gällde att bedöma saken på grundval av vissa upplysningar om faktiska förhållanden, skulle herr Nilsson i Skottlandshus då säga, att det vore en felaktighet »i någon ringa mån», om det kunde föranleda till, att statsutgiften bleve 250,000 kronor större eller mindre? För min del tycker jag inte man skall bagatellisera den där saken. Det intressantaste i de upplysningarna är nog, att man fick konstatera, att här synes ha förelegat ett samförstånd mellan stora sockerbolaget och betodlarorganisationen i det avseendet att det vore olämpligt eller olägligt, eller hur man vill uttrycka sig, att för den här gången lämna staten korrekta och fullständiga uppgifter angående den odlade arealen av betor. Det ser ut, mina herrar, som om man nu skulle vilja betrakta det som en affärshemlighet, som icke angår andra än sockerbolaget och betodlarna, hur stor den faktiska arealen är, som är odlad med betor. Men, mina herrar, vill man ha det så betraktat, så skall man ej komma till statsverket och begära vare sig tull från bolagets sida eller subvention från betodlarnas sida. Det kan ju hända, att uti den välsinnade pressen, som söker att lägga allting till rätta så långt det överhuvud taget låter sig göra, även detta skall betraktas som en liten bagatell, som man så fort som möjligt skall komma över. Jag kan för min del inte se saken så. Om här föreligger samförstånd mellan ett bolag, som för sin verksamhet är beroende av ett visst tullunderstöd, och en betodlarorganisation, som önskar få subvention i en eller annan form av statsverket, samförstånd om att undanhålla statsverket uppgifter om de faktiska förhållandena på detta område, de förhållanden som måste läggas till grund för statsmaktens bedömning av frågan, då kan jag ej betrakta det såsom någon bagatell, som man skall glida över. Det synes mig i stället tyda på, att läget är sådant, att man på ettdera hållet eller på bäggedera hållen

*Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)*

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

anser det vara lämpligt och lägligt att smussla med de faktiska förhållandena. Det är för mig ett indicium på, att saken inte precis tål att läggas fram sådan den faktiskt är. Jag skulle vilja uttrycka den förhoppningen, att stora sockerbolaget, då det gäller framtiden, inte på det sätt, som tyckes ha skett i år, ville solidariser sig med betodlarorganisationen, så att statsverket icke kan erhålla uppgifter om faktiska förhållanden.

Jag skall i sakfrågan, som jag sade, inte föra in någon ny synpunkt. Vad det här gäller praktiskt taget är ju frågan om det skall komma att beviljas subvention eller icke. Regeringsförslaget är ju, som hela kammaren vet, redan fallt under bordet. Jag ser, att regeringsbänken åter är besatt. Det föreföll nästan som regeringslösheten skulle komma att demonstreras i denna debatts sista timme, och det är ju enbart angenämt att få konstatera, att så ej blev förhållandet. Eljest hade man väl kunnat tro, att regeringen känt ett behov att inom sig överväga, huruvida regeringens enskilda ledamöter uti den slutliga voteringen borde rösta för eller rösta emot den subvention, som själva regeringen i följd på principiella grunder underkände. För min del finner jag sakskälen uppenbart förstärkta i år till förmån för avslagslinjen, och jag ber för min del, herr talman, att få förena mig i det framställda avslagsyrkandet.

Herr Örne: Herr talman, mina herrar! Utskottets ärade ordförande frågade, om jag ansåg, att det skulle innebära någon stor olycka, därest man hade odlat mera betor än på den kontrakterade arealen, och han antydde i mycket försiktiga ordalag, att anledningen varför man ej skulle ha velat lämna den korrekta upplysningen om hur det förhöll sig med betarealen låge däri, att man hade odlat mer betor än man åtagit sig, och att betodlareföreningen skulle komma att utöva repressalier för solidaritetsbrott mot dem, som förfarit på detta sätt. Jag ber att få säga herrarna, att om man odlar mer betor än vad man är skyldig till, då tager man sig ju alldeles frivilligt an stora uppoffringar, och herr Henriksson framhöll här, att skåningarna ha åtagit sig sådana på sista tiden, när det gällt att försörja Sveriges folk med socker. Det är ju synnerligen vänligt att de gjort det, men för vanligt ekonomiskt förstånd vill det ju snarast förefalla, som om man hade föreställt sig, att en litet ökad areal skulle vara förmånlig även utan det förskott, som riksdagen icke ville vara med om föregående år.

Så sade herr Gabrielsson en del saker, som jag ej skall inlåta mig närmare på för att ej uppta tiden, men jag vill dock påpeka, att om genomsnittsförbrukningen av socker nu är 40 kg. för invånare, vartill den f. n. har uppskattats, och genomsnittsförbrukningen i Västerbottens län är lika stor som i den övriga delen av Sverige, så betyder ju detta, att med nuvarande tull blir sockret 4 kronor dyrare per individ än det vore, om tullen icke existerade. Och med bifall till regeringens förslag om tre öres ökning av tullen komme därtill ytterligare 1 krona 20 öre för individ, d. v. s. varje västerbottning skulle ge ut 5 kronor 20 öre i subvention åt sockerbetsodlingen. Det gör ju i runt tal en miljon för Västerbottens län. När så den deklarerade inkomsten därstädes, som jag nu hört, belöper sig till 8 miljoner kronor för jordbruket, så måste jag säga, att herr Gabrielsson är väldigt frikostig å västerbottningarnas vägnar. Jaså — det var 17 miljoner han uppgav som upptaxerad inkomst för hela länet. Det är i alla fall en ganska stor del av totalinkomsten, som han avstår ifrån.

Jag kom nyss i hettan att använda ordet »fattighusnäring». Jag erkänner, att det var ett brutalt ord. Fattighus, det var fordom namnet på ett ställe, där man på samhällets bekostnad underhöll personer, som voro oförmögna att själva försörja sig. Men ordet råkade ju i vanrykte och utbyttes mot det humanare ordet »ålderdomshem». Jag skall be att få ändra mitt uttryck till »ålderdomshemsnäring».

Herr **Rosén**: Då det möjligen på grund av herr Gabrielssons yttrande skulle kunna antagas, att det rådde en allmän önskan i de nordligaste länen, att denna ytterligare hjälp åt Sydsveriges jordbruk skall utgå, så anser jag mig böra till protokollet anteckna en avvikande mening. Jag behöver ej göra någon lång utredning om skälen till detta, ty de ha på ett mycket utförligt och förträffligt sätt klarlagts av herr Johan Peter Johansson och även av herr Vennerström. Jag skall endast därtill föga ett par ord. Det har starkt understrukits här, att det är en arbetarfråga det gäller. Särskilt herr Henriksson var inne på det. Det har också återopats från jordbruksministrernas sida åtskilliga uttalanden om just denna arbetarfråga. Det finnes emellertid i propositionen i en bilaga ett uttalande, som jag tycker vittnar ej så värst förmånligt om den synpunkten. Det står där i en kort sammanfattning, medan uttalandena från andra sidan breda ut sig på ett par sidor, följande: »Visserligen finnes det uppgiftslämnare, som bittert klaga över betackordens allmänna nedsättning under år 1929 och ifrågasätta, om det kan vara affär att för sådan betalning förstöra kläder och riskera hälsan i leråkrarna.» Det förefaller sålunda, som om belåtenheten från arbetarnas sida i varje fall ej skulle vara allmän. För övrigt tror jag, att denna form av arbetslöshetshjälp är den dyraste, som vi kunna använda. Beträffande den jämförelse, som har gjorts mellan Norrland och Skåne, tror jag, att jag vågar uttala, att det lämpar sig något bättre med skogsodling för den delen av landet än vad betodlingen lämpar sig för Skåne. Den är i varje fall mycket mera inkomstbringande för landet än vad betodlingen är. Herr Henrikssons redogörelse för de skånska betodlarnas förtvylade ställning och allt deras arbete med att hålla denna rörelse uppe tycker jag borde ha utmynnat i ett yrkande om avslag på alltsammans för att de skulle komma ur eländet, men förvånande nog uteblev detta.

Det finnes i bilagorna till propositionen sid. *83 ett uttalande, som jag ej kan underlåta att citera. Det heter där: »Det bördiga Skåne med dess synnerligen tjänliga klimat är i alla avseenden vår förnämsta jordbruksbygd, och övriga landsdelar kunna icke, huru stor omsorg än må ägnas jordbruket, mäta sig med detta landskap.» Detta säges i sockerpropositionen. Nu är det ju så, att det är 1 procent av denna utomordentligt goda jord, som skall premieras med i runt tal 22 miljoner kronor. Om vi föreställa oss, att även de andra 99 procenten skulle understödjas i lika stor utsträckning som den bästa jorden, så tror jag, att det skulle överstiga landets förmåga. Det skulle komma att överstiga 2.000 miljoner kronor om året, och det gå vi kanske ej i land med. Jag tror det vore förnuftigare, om man låte denna odling avvecklas och i stället använde dessa 22 miljoner till understöd åt hela landets jordbruk. Då kunde man vinna något av bestående värde. Men det vinner man ej genom denna gödning av den skånska jorden med miljon efter miljon. Jag ber, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat avslag både på propositionen och på utskottets hemställan.

Herr **Gabrielsson**: Herr talman! Jag skall be att få rätta till vad herr Rosén sade, att jag hade yttrat. Jag skulle ha yttrat, att det i Västerbotten var en allmän önskan om att få högre tull. Jag har ju bara sagt, att om vi få välja mellan subvention och tull, så välja vi tull, som är det naturligaste, och som vi tidigare haft för samma ändamål. Och sedan tillade jag, att vi behöva stora understöd till Norrland och ej minst uppe i vårt län och de nordligaste norrlandsläna i allmänhet. Genom att jämt gå emot, när det är fråga om understöd för de sydligare länen berättigade krav för sina jordbruk, tror jag ej vi få hjälp när det gäller krav, som vi framställa från Norrland.

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Herr Asplund: När herr Gabrielsson nu upprepade sin förklaring, att norrlänningarna hellre skulle se en höjd tull än en subvention, så skall jag be att få inlägga en gensaga mot detta. Jag är alldeles övertygad om, att en höjd tull och ett höjt sockerpris komma att väcka ond blod uppe i Norrland. Där- emot tror jag att om folket får klarlagt för sig att subventionen icke belastar konsumenterna, så se de mycket hellre, att den indirekta skatt, som redan på- vilar de svenska konsumenterna genom den nuvarande tullen, såsom här före- slås, till sitt ungefär halva belopp användes för att direkt hjälpa betodlare.

Jag tror icke, att den stora massan komme att ha den minsta tvekan inför den saken och i stället önska, att hälften av denna tullinkomst skall bibehåll- las för att möjliggöra en minskning av den nuvarande direkta beskattningen, som endast skulle bliva märkbar för de stora inkomsttagarna men som dessa mycket väl kunna bära. Jag kommer för min del att sluta mig till dem, som rösta för subvention, och jag anser, att kostnaden för denna med allt fog kan räknas bliva täckt genom tullinkomster, som betalas av vederbörande *konsu- menter* och ingalunda såsom från alla håll och kanter påstås kan anses belasta de s. k. skattebetalarnas debetsedlar. Tullen är ju avsedd att bereda skydd för vederbörande näring. Men jag betvivlar ingalunda, att de allra argaste tull- vännernas heta kärlek till densamma beror allra mest på det förhållandet, att de stora tullinkomsterna befria dem från en stor del av den direkta skatt som de eljest skulle få betala och detta i högre grad ju mindre tullen förmår full- göra sitt egentliga syfte att göra landet självförsörjande.

Herr Rosén: Herr Gabrielssons erinran gentemot mig kan ej bero på an- nat än att jag uttryckt mig mycket illa. Jag hade emellertid avsett att säga, att herr Gabrielssons inlägg, om det finge stå oemotsagt, möjligen kunde tol- kas som om det i de nordligaste länen rädde en mera allmän önskan om tull eller subvention åt betodlingen.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice tal- mannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den av herr Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna herr Måns- sons i Furuvik m. fl. vid utlåtandet anförda reservation.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner jämlikt berörda yr- kanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde votering, i anledning varav herr förste vice talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr förste vice talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras me- ning, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr Johan Nilssons i Kristianstad m. fl. reservation.

Herr *Möller* m. fl. äskade emellertid votering om kontrapropositionens inne- håll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och god- kändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående sammansatta be- villnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 antager bifall till den av herr

Johan Nilsson i Kristianstad m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av herr Månssons i Furuviik m. fl. reservation.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr förste vice talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 63;

Nej — 74.

I följd härav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Månsson i Furuviik m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen, enligt av herr *Julin, Teodor*, jämte 19 av kammarens övriga ledamöter före voteringspropositionens godkännande framställd begäran, medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 44.

Vid omröstningen röstades

ja av herr andre vice talmannen, herrar Trygger, Lindley, von Sydow, greve Lagerbjelke, herrar Reuterskiöld, Teodor Julin, Borell, Johan Larsson, Sederholm, von Stockenström, Tamm, Oscar Olsson, Westman, Carl Gustaf Hammarskjöld, Albert Bergström, friherre Lagerfelt, herrar Karl Gustafsson, Oscar Ericson, Ekman, Pauli, Abrahamsson, greve Spens, herrar Martin Svensson, Johan Bernhard Johansson, Larsén, Bissmark, Thorén, Johan August Larsson, Boberg, Wijkström, Bodin, Roos, Johan Nilsson i Kristianstad, Östergren, Dahl, Clemedtson, Linder, Elof Andersson, Leander, Kropp, Forssberg, Henriksson, Olof Olsson, von Geijer, Johan Nilsson i Malmö, Pålsson, Linders, Jönsson, Rydén, Ohman, Berling, Löfvander, Widell, Sundberg, Isak Svensson, Björnsson, Bengtsson, Johan Johansson, Pettersson, Lundell, Edward Larson, Torsten Ström, Fritiof Gustafson, Ernst Svenson, August Johansson, Bergman, Valfrid Eriksson, Fredrik Julin, Åkerberg, Lindgren,

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Ang.
åtgärder för
sockerbet-
odlingens
uppehållande.
(Forts.)

Gottfrid Karlsson, Kvarnzelius, Bjurström, Norling, Carl Carlsson, Per Andersson, Walles, Enhörning, Johan Peter Johansson, Henrik Andersson, Bergqvist, Almkvist, Jonsson, Asplund, Stenberg och Hansén; samt

nej av herrar Klefbeck, Thorberg, Stendahl, Forssell, Hagman, Löfgren, Fredrik Ström, Samuelson, Möller, Wahlmark, Hjalmar Hammarskjöld, Fehr, Emil Johanson, Carl Svensson, Åkerman, Bårg, Kobb, Björck, Norman, Thulin, Thelin, Wagnsson, Boman, Gustav Hansson, Nordborg, Kristensson, Hallin, Mellén, Sandegård, Nylander, Schlyter, Sandén, Hellberg, Örne, fröken Hesselgren, herrar Dalberg, Åström, Sandler, Carl Eriksson, Frändén, Österström, Vennerström, Rosén och Winberg.

Herrar Erik Anderson, Lindblad, Ernfors, Granath, Lindhagen och Gabrielson förklarade sig avstå från att rösta.

Herr statsrådet *Dahl* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 142, med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) m. m.; samt

nr 180, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Vaxholms stad m. m.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 10, i anledning av väckt motion om frihet från stämpelavgift vid lagfart å fång enligt ensittarlagen, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om
upphävande
av tullen å
tryckpapper
m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 11, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å tryckpapper, konsttryckpapper och planschverk.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 90, hade herr *Fredrik Ström* hemställt, att riksdagen måtte besluta att upphäva tullen å alla slag av tryckpapper, konsttryckpapper och planschtryck.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att motionen I: 90 av herr *Fredrik Ström*, om upphävande av tullen å tryckpapper, konsttryckpapper och planschtryck, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **Ström, Fredrik**: Herr talman! Utskottet har motiverat sin framställning om avslag närmast med hänvisning till att utredningen från 1928 års tullkommitté ännu ej föreligger, och uttalar en förväntan, att denna kommitté måtte ägna den fråga, som jag motionsvis fört fram, sin uppmärksamhet. Då man under sådana förhållanden torde kunna förvänta, att frågan blir ingående behandlad, har jag, herr talman, för tillfället intet yrkande att göra.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckt motion om befogenhet för Konungens befallningshavande att medgiva utskänkning av vin å vissa turisthotell, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av väckt motion om möjliggörande av tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procent inbryggningsstyrka (klass III).

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 232, hade herr *Lithander* hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i gällande maltdrycksförordningar och rusdrycksförsäljningsförordning, att porter med 18 procent inbryggningsstyrka (klass III) finge tillverkas till avsalu inom landet och i försäljningshänseende jämföras med utländskt vin.

Utskottet hade i det nu ifrågakommande betänkandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motion II: 232 av herr *Lithander*, om möjliggörande av tillverkning till avsalu inom landet av porter med 18 procent inbryggningsstyrka (klass III), icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av, utom andra, herrarna *Bergman*, *K. Oscar Ericson* i *Oberga*, *Leander* och *Ljunggren*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade.

Herr **Bergman**: Med avseende på detta betänkande vill jag endast förklara, varför jag jämte några andra av utskottets medlemmar ansett mig böra avgiva en reservation med avseende på motiveringen. Vi komma icke till något annat yrkande än det vartill utskottsmajoriteten kommer, men äro ej fullt tillfredsställda med motiveringen.

I den motivering, som utskottet givit för sitt avslagsyrkande, säger man ifrån, att man ej tager någon ställning till själva frågan, och man motiverar detta med att det nu pågår en utredning angående revision av rusdryckslagstiftningen, och man vill ej taga ställning till denna fråga, förrän den utredningen är klar. Denna utredning omfattar emellertid ej frågan om maltdryckerna, utan endast vad den nuvarande lagstiftningen menar med rusdrycker, d. v. s. praktiskt taget spirituosa och vin. Under sådana förhållanden förefaller det oss mindre lämpligt att hänvisa till en sådan utredning, varigenom man nästan kan tyckas ge en vink åt den kommitté, som sitter, att på ett eller annat sätt taga upp denna fråga också och därigenom ytterligare förlänga det arbete, som vi väl alla önska så snart som möjligt se resultatet av. Det är det ena skälet, varför vi ej kunnat helt instämma i utskottets motivering.

Det andra skälet är det, att när riksdagen 1923 beslöt sig för att höja procenten i det s. k. pilsnerdrickat, förenades ju detta beslut med en bestämmelse, att man ej skulle tillåta försäljning inom riket av vad som kallas klass 3 inom maltdryckernas grupp. Den principen har ju en mycket stor majoritet inom riksdagen enat sig om, och något verkligt, allmännare känt behov av ändring i detta förhållande ha vi oss icke bekant, att det föreligger i landet. Vi anse således, att man helt enkelt kunnat avstyrka denna motion med hänvisning till de principer, som riksdagen redan förut med stor majoritet har antagit med avseende på maltdrycker av högre alkoholhalt än den för klass 2 medgivna.

Därför ha vi ansett, att motiveringen bort ha en något annan lydelse, t. ex. sådan som den vi föreslagit och som herrarna kunna läsa i den vid utskotts-betänkandet fogade reservationen. Jag skall emellertid ej framställa något yrkande. Saken har ju icke någon större betydelse, då, som jag förmodar, i alla fall den framlagda motionen torde bli enhälligt avslagen och sålunda icke föranleda ens någon skrivelse till Kungl. Maj:t. Vi ha blott velat ge uttryck åt vår syn på saken, så att man ej framdeles må kunna återropa även oss till stöd för någon önskan att få frågan om klass 3:s frigivande gjord till föremål för en enligt vår mening fullkomligt obehövlig utredning.

I detta anförande instämde herr *Leander*.

Om
upphävande
av förbudet
mot till-
verkning och
försäljning av
exportporter.

Om
upphävande
av förbudet
mot till-
verkning och
försäljning av
exportporter.
(Forts.)

Herr **Bärg**: Herr talman! Det var ett yttrande av herr Bergman, som föranledde mig att begära ordet.

Jag fattade herr Bergmans yttrande så, att han fått den uppfattningen om utskottets motivering för sin hemställan i denna fråga, att det skulle tillkomma den arbetande rusdrycksrevisionen att jämväl taga upp spørsmålet om malt-dryckernas försäljning av bolagen. Det är ju ingalunda meningen här, utan varför utskottet säger på det sättet är därför, att det är spritbolagsorganisationen, som det ju även är meningen att denna revision skall se på, och, då motionen bygger på den omständigheten, att bolagen skulle ha denna försäljning om hand, har det ansetts icke vara skäl i att ens diskutera detta spørsmål, förrän man vet, vad de nya förslagen om bolagsorganisationen kunna innebära.

Det är fullständigt felaktigt, om man tror, att detta avser att giva något uppdrag åt revisionen att taga hand om här föreliggande spørsmål. Bevillningsutskottet säger ju också, att det anser, att det icke är lämpligt att taga ståndpunkt till frågan, förrän det framtida ordnandet av detaljhandeln kommer att bliva klarlagt.

Jag vill därutöver säga, att det i sak icke råder någon meningsskiljaktighet mellan mig och herr Bergman, men när det ifrån annat håll inom utskottet ansetts olämpligt att överhuvud taget sakt diskutera detta spørsmål, utan ansetts, att man helt enkelt skulle avslå motionen, har jag icke haft något inneboende behov av att nu taga upp en sakt diskussion, utan ansett att man gärna kan göra sakfrågans upptagande beroende på framtiden och, om den då skulle framföras, vet jag nog taga den ståndpunkt, som jag anser vara den riktiga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att gemensamma omröstningar komme att anställas vid kamrarnas sammanträden onsdagen den 12 innevarande månad.

Då alla ärenden på föredragningslistan redan blivit behandlade, medgav kammaren, på framställning av herr förste vice talmannen, att de anslag, som utfärdats till sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 142 till bevillningsutskottet och nr 177 till statsutskottet, varemot propositionen nr 180 nu på begäran bordlades.

Herr **Östergren** avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 267, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m.

Motionen hänvisades, såvitt angick förslaget till förordning om erkända sjuk-kassor, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Avgåves och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:
 nr 268, av herr *Frändén* och herr *Anderson, Erik*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m.;
 nr 269, av herr *Larsson, Johan August*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m.; samt
 nr 270, av herr *Larsson, Johan August*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:
 nr 271, av herr *Björnsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling; samt
 nr 272, av herrar *Jonsson* och *Hansén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter.

Avgåvos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:
 nr 273, av herr *Lindley*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till motorfordonsförordning;
 nr 274, av herr *Bjurström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till motorfordonsförordning; samt
 nr 275, av herr *Frändén*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om vägrätt.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till delar av riksdagsbeslutet:

- nr 1, ingress;
- nr 2, slutmening;
- nr 3, rörande utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden;
- nr 4, rörande godkännande av ett mellan Sverige och Tyska Riket slutet tilläggsavtal nr 2 till handels- och sjöfartstraktaten den 14 maj 1926;
- nr 5, rörande lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen;
- nr 6, rörande lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;
- nr 7, angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande revision av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;
- nr 8, angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande Amerikas Förenade Staters anslutning till signaturprotokollet angående stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;
- nr 9, angående godkännande av ett i Genève den 17 juni 1925 dagtecknat protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser m. m.;
- nr 10, rörande verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;
- nr 11, rörande verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning;
- nr 12, rörande verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;
- nr 13, rörande ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank;
- nr 14, rörande val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare;

- nr 15, rörande val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;
nr 16, rörande lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol;
nr 17, rörande lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ; samt
nr 18, rörande lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse.
-

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 13, i anledning av väckt motion angående sådana ändringar i grundlagarna, att den samhällsomstörtande propagandan må kunna stävjas eller åtminstone försvåras;

nr 14, med förslag till ändrad lydelse av § 55 riksdagsordningen; och

nr 15, med förslag till ändrad lydelse av § 60 riksdagsordningen;

andra lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande blindhetsersättning; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 17, angående reglering av vissa utgifter för kapitalökning för budgetåret 1930/1931 i vad angår jordbruksärenden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.33 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 11 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Dahl* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 187, med förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag;
nr 188, med förslag till lag om tjurbesiktningstväng;
nr 189, angående åtgärder för utrotande av nötbromsen m. m.;
nr 190, angående rätt för skogstaxatorn B. Pålson att uppbära avlöning enligt viss löneklass m. m.;
nr 195, angående utövandet av statens tobaksmonopol; samt
nr 196, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker, m. m.

Justerades protokollen för den 5 och den 7 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 63, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m.; samt
nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Malmö stad.

Anmäldes och godkändes sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 65, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 180, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Vaxholms stad m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial nr 13—15, andra lagutskottets utlåtande nr 13 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2 och 17.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner blevo propositionerna nr 187, 188, 195 och 196 på begäran bordlagda, varemot propositionerna nr 189 och 190 nu hänvisades till jordbruksutskottet.

Avgåvos och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:
nr 276, av herr *Westman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m.;
nr 277, av herr *Westman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m.;
nr 278, av herr *Stendahl*, om undersökning av praxis vid tillämpningen av kommunallagarnas bestämmelser angående kvalificerad majoritet för beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;
nr 279, av herr *Stendahl*, om avskaffande av valkretsindelning vid kommunala val;
nr 280, av herr *Stendahl*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om församlingsstyrelse i Stockholm; samt
nr 281, av herr *Stendahl*, angående det proportionella valsättets användning vid kommunala val.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:
nr 282, av herr *Lindhagen*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar beträffande personalorganisationen för statens vattenfallsverk m. m.; och
nr 283, av herr *Petrén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till hospitalsbyggnader.

Herr *Clemdtson* väckte en motion, nr 284, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Herr *Asplund* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 285, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande pension åt lappfogden Johan Olof Holms änka och minderåriga barn.

Denna motion hänvisades till bankoutskottet.

Herr *Gabrielsson* väckte en motion, nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till det svenska jordbrukets stödjande.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande nr 6, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.44 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.